

„DNB Latvijas barometra” apraksts

„DNB Latvijas barometrs” ir Latvijas iedzīvotāju noskaņojuma, viedokļu un attieksmes pret dažādiem sociāliem, ekonomiskiem u.c. jautājumiem pētījums, kurš ietver arī dažādu sfēru pazīstamu ekspertu vērtējumu un cēloņsakarību analīzi.

„DNB Latvijas barometrs” tiek veidots katru mēnesi, un tajā tiek pētītas konkrētā brīža aktuālākās norises. Paralēli katrā no aptaujām sabiedrībai tiek uzdots arī indikatoru jautājumu kopums, kas norāda uz vispārējā sabiedrības noskaņojuma izmaiņām.

Dati tiek iegūti SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi katru mēnesi tiek aptaujāti ne mazāk kā 1000 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā. Izlase ir reprezentatīva attiecībā pret ģenerālo kopumu. Pētījuma statistiskā kļūda kopējiem atbilžu sadalījumiem nepārsniedz + / - 3% robežas.

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 saturs rādītājs

Informācija par „DNB Latvijas barometru”	1
I DAĻA - INDIKATORI	
Kopējais sabiedrības noskaņojums.....	3
Tagadnes un nākotnes vērtējums	3
Kopējās situācijas attīstības vērtējums	4
Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums	4
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums	6
Iespēju atrast labu darbu vērtējums	7
Valdības darba vērtējums	7
II EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM	
Arnis Lapiņš, Ieva Strode, Vita Zelče	8
III DAĻA – MĀJOKĻI	
Uzskati par pašreizējo mājokli.....	11
Mājokļa iegādes kritēriji.....	13
Ar mājokļa uzturēšanu saistītās izmaksas	14
Prognozes par nekustamo īpašumu jomu Latvijā	14
Mājokļu tirgus vērtējums	15
Uzskati par hipotekāru kredītu pieejamību	16
IV DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR MĀJOKĻIEM	
Arvils Ašeradens, Mārtiņš Auders, Ģirts Beikmanis, Andris Božē, Guntars Grīnvalds, Valts Kalniņš, Māris Kučinskis, Vilnis Purviņš, Aleksandra Strode, Vita Zelče.....	17
PIELIKUMI	
Aptaujas tehniskā informācija	23
Aptaujā izmantotā anketa.....	24

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 vajadzībām veiktās aptaujas tehniskā informācija

Aptaujas dati iegūti pētījumu centra SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā laika posmā no 05.02.2016. līdz 17.02.2016. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās, tika aptaujāti 1005 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā.

I DAĻA – INDIKATORI

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 galvenie rezultāti

Analizējot „DNB Latvijas barometra” Nr.89 rezultātus, vērojams, ka 2016.gada februārī par vienu punktu ir samazinājies gan Kopējā noskaņojuma indekss, gan Tagadnes vērtējuma un Nākotnes vērtējuma indeksi. Jāpiebilst, ka no analizētajiem apakšindeksiem mēneša laikā visvairāk pasliktinājies Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes indekss (par trīs punktiem uz leju).

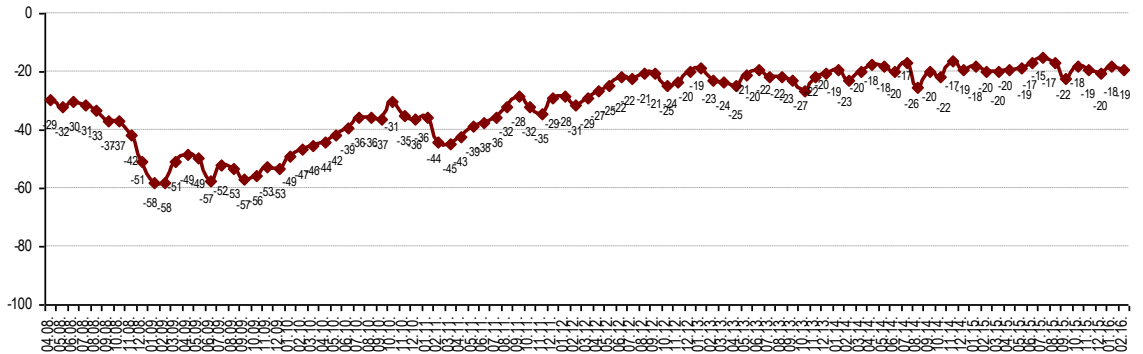
- 2016.gada februārī 25% respondentu uzskatīja, ka **situācija Latvijā kopumā attīstās** pareizā virzienā, bet viedokli, ka tā attīstās nepareizi, pauda 47%. Salīdzinot ar 2016.gada janvāri, februārī Kopējās situācijas attīstības vērtējuma indekss ir pakāpies no -22 līdz -21.
- Atzinīgi **pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli** vērtēja 6% respondentu, bet kritisku vērtējumu sniedza 48%. Mēneša laikā Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējuma indekss ir nedaudz pasliktinājies (no -25 līdz -27).
- Viedokli, ka **Latvijas ekonomiskā situācija šobrīd uzlabojas**, 2016.gada februārī pauda 12% respondentu. Uz situācijas pasliktināšanos norādīja 29%. Jāpiebilst, ka mēneša laikā Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena indekss ir nedaudz samazinājies (janvārī: -15, februārī: -17).
- **Prognozējot ekonomikas stāvokļa izmaiņas pēc gada**, 18% respondentu atbildēja, ka ekonomiskā situācija būs uzlabojusies. Uzskatu, ka stāvoklis būs pasliktinājies, pauda 20%. Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes indekss 2016.gada februārī bija -2 (janvārī: -3).
- Pozitīvi **savas ģimenes pašreizējo materiālo stāvokli** 2016.gada februārī vērtēja 15%, bet kritisku vērtējumu sniedza 29%. Jāatzīmē, ka Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma indekss mēneša laikā nav mainījies: gan janvārī, gan februārī tas bija -10.
- Lūgti novērtēt, kā **gada laikā būs mainījusies viņu ģimenes materiālā situācija**, optimistiski noskaņoti bija 25% respondentu, bet kritiskas prognozes izteica 12% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Salīdzinot 2016.gada janvāra un februāra aptauju datus, vērojams, ka februārī Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes indekss ir pasliktinājies (janvārī: +9, februārī: +6).
- Nedaudz kritiskāk nekā pirms mēneša 2016.gada februārī vērtētas **iespējas atrast labu darbu Latvijā**: par labām tās uzskatīja 5%, bet par sliktām – 60%. Darba izredžu vērtējuma indekss februārī samazinājies no -39 līdz -41.
- Ar **valdības darbu** 2016.gada februārī apmierināti bija 16% respondentu, bet neapmierināti – 74%. Valdības darba vērtējuma indekss mēneša laikā nav mainījies (janvārī: -41, februārī: -41).

Mēneša laikā notikušās izmaiņas (01.2016.-02.2016.)	
KOPĒJIE INDEKSI	izmaiņas punktos
Kopējā noskaņojuma INDEKSS	 -1
Tagadnes vērtējuma INDEKSS	 -1
Nākotnes vērtējuma INDEKSS	 -1
APAKŠINDEKSI	izmaiņas punktos
Kopējās situācijas attīstības vērtējums	 +1
Pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējums	 -2
Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējums	 -2
Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes	 +1
Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums	 0
Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes	 -3
Darba izredžu vērtējums	 -2
Valdības darba vērtējums	 0

Tabulā attēlotas mēneša laikā notikušās izmaiņas (starpība punktos) "DNB Latvijas barometra" ietvaros mērītajos indeksos. Visi indeksi var svārstīties no +100 (visi vērtējumi pozitīvi) līdz -100 (visi vērtējumi negatīvi).

Kopējais sabiedrības noskaņojums

Kopējā noskaņojuma INDEKSS

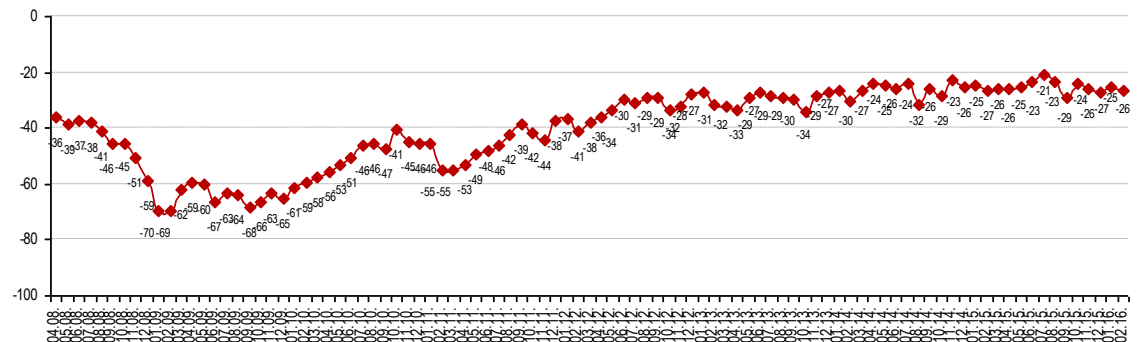

Visi respondenti

Kā liecina „DNB Latvijas barometra” Nr.89 dati, 2016.gada februārī, salīdzinot ar 2016.gada janvāri, iedzīvotāju noskaņojums ir nedaudz pasliktinājies: Kopējā noskaņojuma indekss ir noslīdējis no -18 līdz -19.

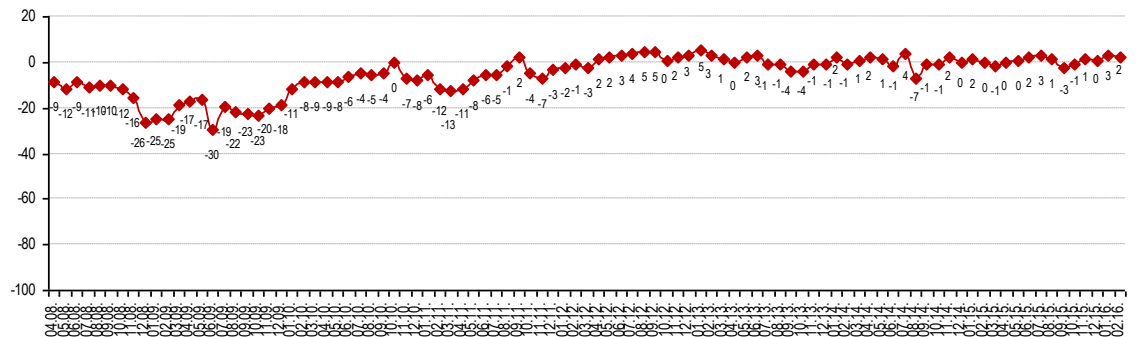
Tagadnes un nākotnes vērtējums

Tagadnes vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Nākotnes vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Par vienu punktu mēneša laikā ir samazinājušies arī Tagadnes un Nākotnes vērtējumi: Tagadnes vērtējuma indekss ir samazinājies no -25 līdz -26, bet Nākotnes vērtējuma indekss – no +3 līdz +2.

Kopējā noskaņojuma indekss ir aprēķināts, balstoties uz „DNB Latvijas barometra” iegūtajiem rādītājiem par iedzīvotāju attieksmi pret kopējo situāciju Latvijā, valdības darbu, ekonomikas stāvokli un tā attīstības tendencēm, darba iespējām, kā arī iedzīvotāju materiālā stāvokļa pasvērtējumu. Kopējā noskaņojuma indekss ir iegūts no 8 apakšindeksiem, kas detalizētāk analizēti tālāk materiālā. Indekss var svārstīties no +100 (visi vērtējumi pozitīvi) līdz -100 (visi vērtējumi negatīvi).

Tagadnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 6 apakšindeksiem (kopējās situācijas attīstības vērtējuma, pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma, ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena, pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma, darba izredžu vērtējuma un valdības darba vērtējuma indeksa).

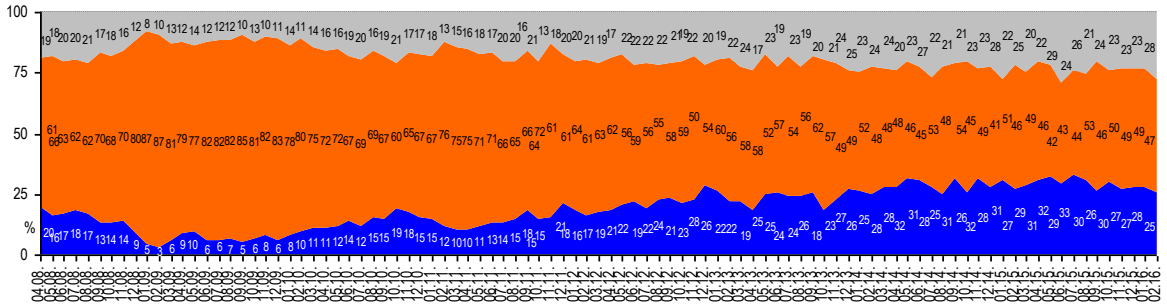
Nākotnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 2 apakšindeksiem (Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes un ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes).

Kopējās situācijas attīstības vērtējums

Vai, Jūsuprāt, situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā vai nepareizā virzienā?

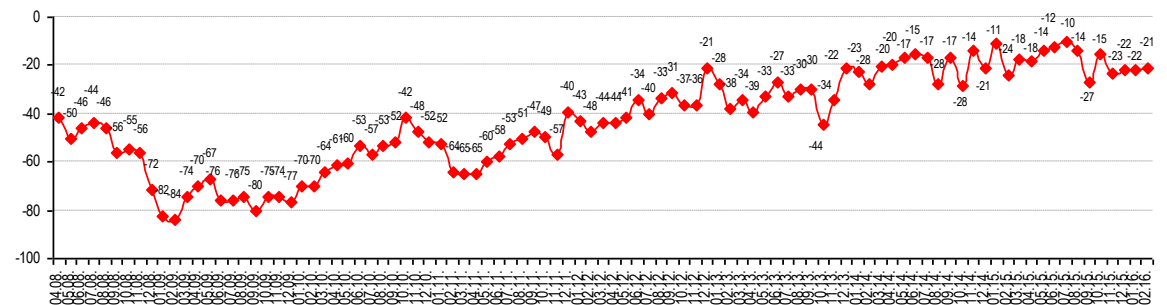
- Grūti pateikt
- Nepareizā
- Pareizā

Visi respondenti

Kopējās situācijas attīstības vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Saskaņā ar „DNB Latvijas barometra” Nr.89 datiem 2016.gada februārī katrs ceturtais (25%) respondents pauda viedokli, ka situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā virzienā (janvārī: 28%), bet 47% uzskatīja, ka tā attīstās nepareizi (janvārī: 49%). Salīdzinot 2016.gada janvāra un februāra aptauju rezultātus, var secināt, ka Kopējās situācijas attīstības vērtējuma indekss ir pakāpies par vienu punktu (no -22 līdz -21).

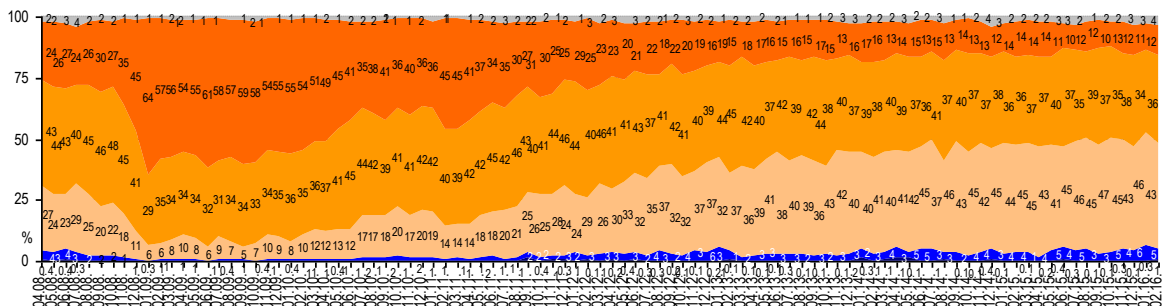
Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums

Pašreizējā Latvijas ekonomiskā stāvokļa vērtējums

Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsuprāt, tas ir...

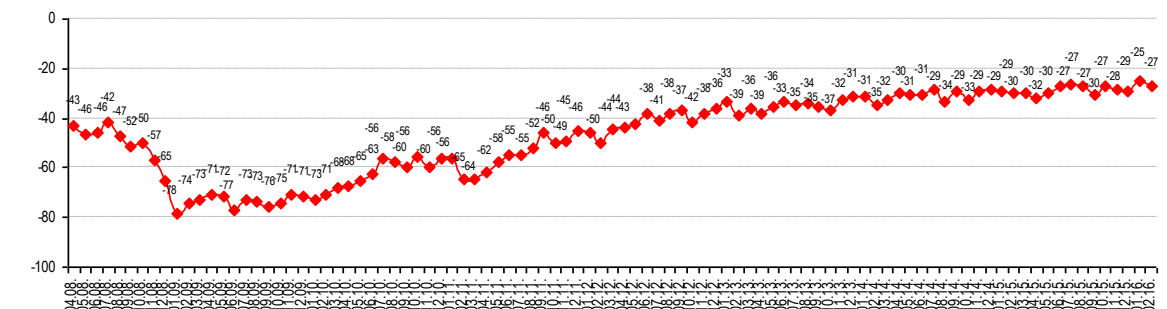
- Grūti pateikt
- Ļoti slikts
- Drīzāk slikts
- Ļoti labs
- Divdūvējs
- Drīzāk labs

Visi respondenti

Pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

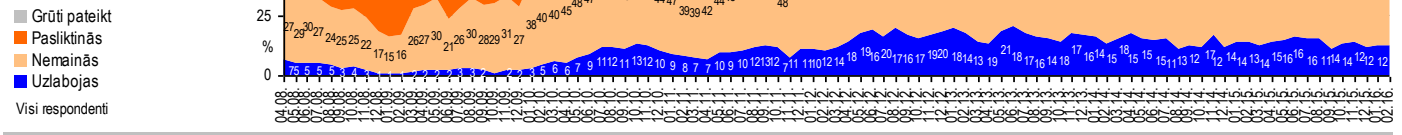

Mēneša laikā ir nedaudz pasliktinājies Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums: indekss 2016.gada februārī ir -27 (janvārī tas bija -25). Atzinīgi ekonomikas stāvokli vērtēja 6% respondentu (janvārī: 6%), bet kritiski – 48% (janvārī: 45%). Nedaudz vairāk kā 2/5 (43%) aptaujāto iedzīvotāju pauda viedokli, ka pašreizējais Latvijas ekonomikas stāvoklis ir „divdūvējs” (janvārī: 46%).

Apakšindeksi atspoguļo pozitīvo un negatīvo vērtējumu īpatsvaru starpību, kur daļēji pozitīvo/negatīvo vērtējumu minēšanas biežums (%) ir reizināts ar koeficientu 0.5, bet pilnībā pozitīvo/negatīvo vērtējumu minēšanas biežums - ar koeficientu 1. Līdz ar to indekss var svārstīties robežās no +100 līdz -100.

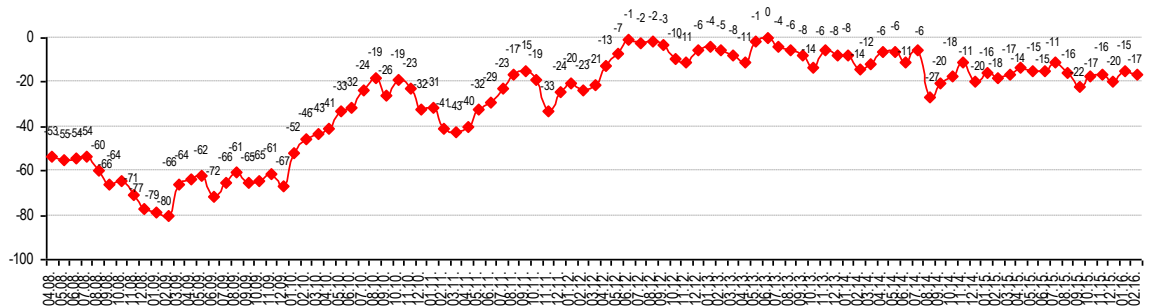
Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējums

Vai, Jūsaprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena INDEKSS

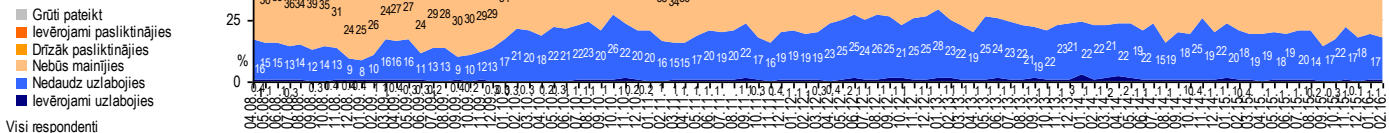
Visi respondenti

Aptaujas dati liecina, ka 12% respondentu 2016.gada februārī uzskatīja, ka Latvijas ekonomiskā situācija šobrīd uzlabojas (janvārī: 12%). To, ka situācija pasliktinās, norādīja 29% (janvārī: 28%). Visbiežāk (52%) pētījuma dalībnieki pauda viedokli, ka situācija „nemainās” (janvārī: 54%). Jāpiebilst, ka mēneša laikā Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena indekss ir nedaudz samazinājies (janvārī: -15, februārī: -17).

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognoze

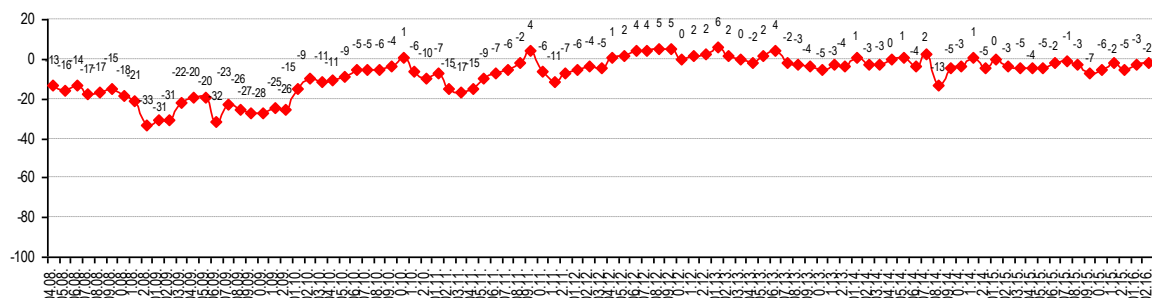
Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Visi respondenti

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

Visi respondenti

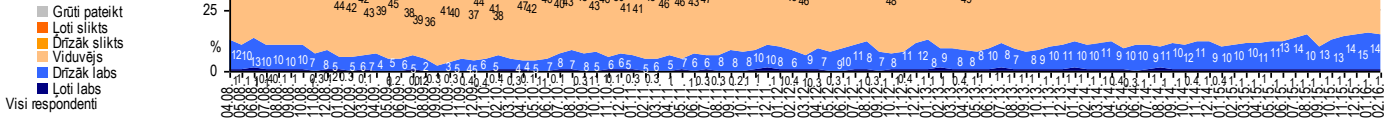

Lūgti norādīt, kā, viņuprāt, pēc gada būs mainījies Latvijas ekonomikas situācija, 18% respondentu atbildēja, ka tā būs uzlabojusies, bet 20% - ka pasliktināsies (janvārī attiecīgi 19% un 22%). Puse (50%) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju uzskatīja, ka situācija „nebūs mainījies” (janvārī: 46%). Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes indekss mēneša laikā ir pakāpies no -3 līdz -2.

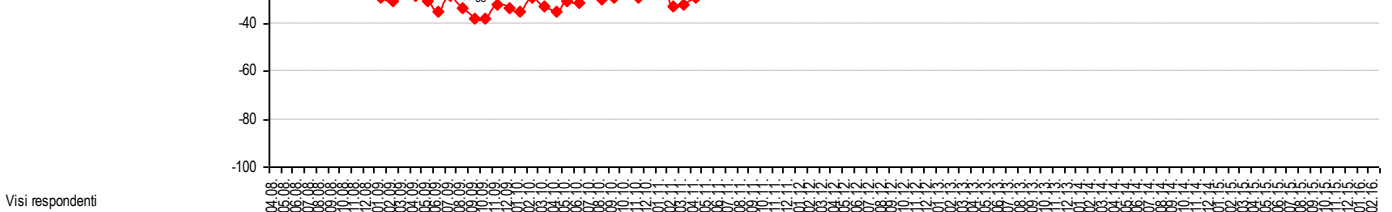
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Kā Jūs novērtētu savu/savas ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli? Vai, Jūsprāt, tas ir...

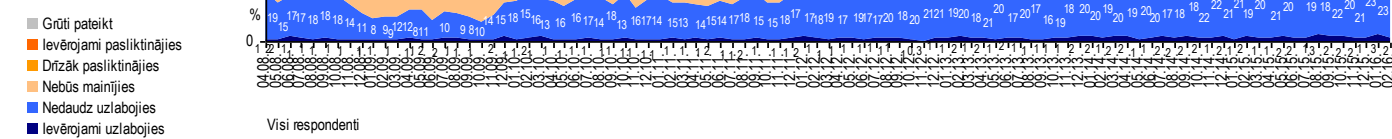
Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma INDEKSS

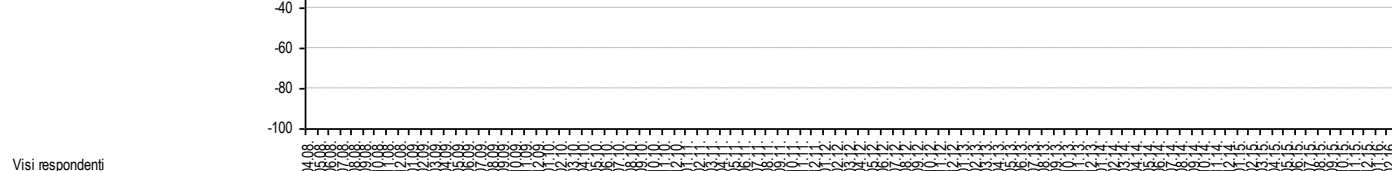
Vērtējot ģimenes pašreizējo materiālo stāvokli, apmierināti ar to 2016.gada februārī kopumā bija 15% (janvārī: 16%), bet neapmierināti – 29% (janvārī: 29%). Uzskatu, ka viņu ģimenes materiālais stāvoklis ir „viduvējs”, pauda 54% (janvārī: 53%). Salīdzinot 2016.gada janvāra un februāra aptauju rezultātus, jāsecina, ka Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma indekss nav mainījies: gan janvārī, gan februārī tas bija -10.

Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognoze

Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsprāt, visdrīzāk būs...

Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

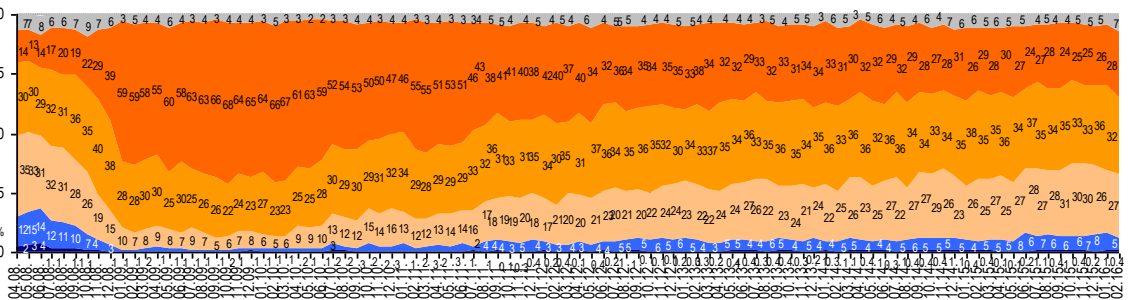

Prognozējot ģimenes materiālā stāvokļa attīstību pēc gada, pozitīvi noskaņoti bija 25% respondentu (janvārī: 26%). Pesimistiskas prognozes izteica 12% (janvārī: 10%), bet uzskatu, ka situācija nebūs mainījies, pauda 48% (janvārī: 47%). Jāpiebilst, ka pēc kāpuma 2016.gada janvārī (kad indekss bija +9), februārī tas ir pazeminājies līdz 2015.gada nogales līmenim (+6).

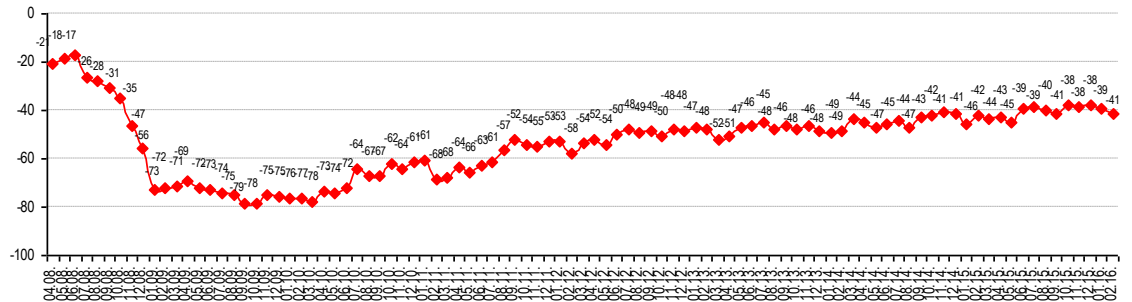
Iespēja atrast labu darbu vērtējums

Kādas, Jūsuprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsuprāt, tās ir...

- Grūti pateikt
 - Ļoti slikas
 - Drīzāk slikas
 - Viduvējas
 - Drīzāk labas
 - Ļoti labas
- Visi respondenti

Darba izrezū vērtējuma INDEKSS

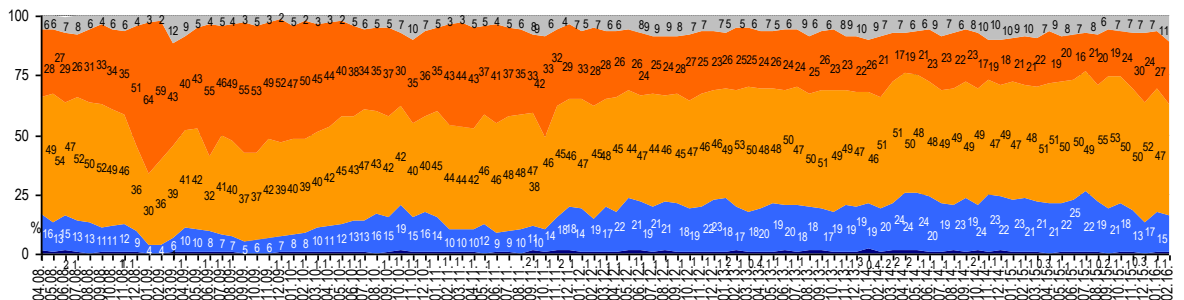
Visi respondenti

Nedaudz kritiskāk nekā pirms mēneša 2016.gada februārī vērtētas iespējas atrast labu darbu Latvijā. Par labām tās uzskatīja 5% (janvārī: 9%), bet par sliktām – 60% (janvārī: 62%). Atbildi „viduvējas” par iespējām atrast labu darbu atzīmēja 27% (janvārī: 26%). Darba izrezū vērtējuma indekss februārī bija -41 (janvārī: -39).

Valdības darba vērtējums

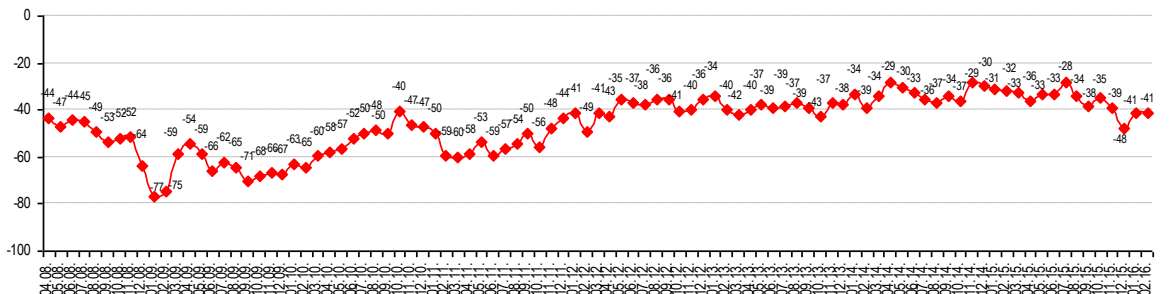
Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

- Grūti pateikt
 - Pilnībā neapmierināts
 - Drīzāk neapmierināts
 - Drīzāk apmierināts
 - Pilnībā apmierināts
- Visi respondenti

Visi respondenti

Valdības darba vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Kopumā 16% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju 2016.gada februārī sniedza pozitīvu vērtējumu valdības darbam (janvārī: 18%), bet vairākums bija noskaņoti kritiski 74% (janvārī: 76%). Valdības darba vērtējuma indekss mēneša laikā nav mainījies (janvārī: -41, februārī: -41).

II DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM

Arnīs Lapiņš, „P.R.A.E. Sabiedrisko attiecību” projektu direktors

Jaunākajā „DNB Latvijas barometra” pētījumā pārsteigumu izsauca tikai viens rādītājs – mēneša laikā nav izmainījies valdības darba vērtējums. Pārsteidz ne tas, ka reitings, kā ierasts, neslīd uz leju, bet gan tas, ka nav novērojama Latvijas politiskajā vēsturē gandrīz tradicionālā parādība, ka ar katru jaunu valdību iedzīvotājos atkal mostas jaunas cerības, kas kā uzticības kredīts atspoguļojas tikko darboties sākušā Ministru kabineta reitinga kāpumā. Pēc tam gan parasti viss atgriežas savās vietās, bet uzticības avanss tomēr ir ticis dots.

Šoreiz nekā tāda nav. Iespējams, ka skaidrojums meklējams apstākļi, ka šo Ministru kabinetu iedzīvotāji tomēr uztver kā „jaunu veco valdību,” jo izmaiņas tajā patiešām ir ļoti nelielas un nenozīmīgas, ja neskaita pašu jauno Ministru prezidentu. Tāpēc no valdības, kurā daži ir „vecie vēži jaunās kulītēs”, bet vairums tajās pašās vecajās, neko īpaši jaunu un revolucionāru arī negaida, un visas lielās cerības tie, kam tādas bija, ir ielikuši jau iepriekšējā mēneša aptaujā, kad valdības darba vērtējums uzrāpās uz augšu par veseliem diviem procentu punktiem - no mīnus 43 līdz mīnus 41, kur reitings patlaban arī iestrēdzis. Tikai no valdības darba rezultātiem būs atkarīgs, kurā virzienā tas izkustēsies martā un turpmākajos mēnešos.

Citu rādītāju izmaiņas gan īpaši nepārsteidz. Šur tur vērojams neliels reitinga kāpums - kopējās situācijas attīstības vērtējuma indekss ir pakāpies no -22 līdz -21 procenta punktam. Arī Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes indekss uzlabojies no mīnus 3 uz mīnus 2 procentu punktiem. Savukārt pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma indekss mēneša laikā nav mainījies

Taču kopumā Latvijas iedzīvotāji turpina uzrādīt neizsmeļamas pesimisma rezerves, kas atspoguļojas pārējo indeksu lejupslīdē.

Tā gan Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējuma indekss, gan Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena indekss ir nedaudz pasliktinājušies par 2 procentu punktiem, ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes indekss – par 3, darba izredžu vērtējuma indekss – par 2 procentu punktiem.

Valda pesimisms, un jaunajai (vecajai) valdībai būs ļoti grūti veikt pārmaiņas valstī, kurā iedzīvotāji ir pārstājuši ticēt un uzticēties.

Ieva Strode, pētījumu centra „SKDS” sociālo un politisko projektu direktore

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 vajadzībām veiktais pētījums tika veikts no 05.02.2016. līdz 17.02.2016. – tas ir, tā veikšanas laikā tika apstiprināta M.Kučinska vadītā valdība. Tomēr pētījuma datus neparādās ne noskaņojuma uzlabošanās, ne cerību pieaugums. Valdības darba vērtējuma indekss pēdējā mēneša laikā nav mainījies (01.16.: -41: 02.16.:41.) turklāt ir pat zemāks nekā L.Straujumas vadītajai valdībai vidēji (neņemot vērā tā kritumu pēc paziņojuma par demisiju 2015.gada decembrī).

Salīdzinot ar sabiedrības noskaņojuma izmaiņām iepriekšējo valdību apstiprināšanas laikā, jāsecina, ka arī iepriekšējās valdības ne vienmēr tika sagaidītas ar lielām cerībām un līdz ar to uzticēšanās kredītu.

2009.gada martā, kad V.Dombrovskis nomainīja I.Godmani („DNB Latvijas barometra” datu par agrāku periodu nav, jo pētījumi tika sākti 2008.gada aprīlī), valdības vērtējuma pieaugums bija acīmredzams: 02.09.: -75, 03.09.: -59. Tāds pats ir arī valdības darba vērtējuma indeksu vidējais lielums: -59.

Tiesa, 2010.gada novembrī, kad pēc 10.Saeimas vēlēšanām V.Dombrovskis atkal tika apstiprināts valdības vadītāja amatā, indekss pēc pieauguma vēlēšanu laikā bija pat krities (10.10.: -40, 11.10.: -47). Šīs valdības vērtējumu indeksu vidējais rādītājs ir -54, bet jāatgādina, ka tās darbības laikā tika atlaista Saeima, kas, visticamāk, ietekmēja attieksmi arī pret valdību.

Kad V.Dombrovskis valdību apstiprināja pēc ārkārtas – 11. Saeimas vēlēšanām, indekss nedaudz pieauga (10.11.: -56, 11.11.: -48), un jāteic, ka periodā līdz 2014.gada janvārim šis indekss nav bijis zemāks par -49, kas ir labāks līmenis nekā iepriekšējai valdībai (vidējais rādītājs: -39).

L.Straujumas valdību apstiprināja 2014.gada 22.janvārī, un jāteic, ka pirmajā mēnesī pēc valdības apstiprināšanas indekss pat nedaudz kritās (01.14.: -34: 02.2014.: -39), tomēr valdības darba indeksu vidējais rādītājs L.Straujumas pirmās valdības laikā bija atzinīgāks nekā iepriekš: -34.

Zināms „uzrāviens” bija vērojams arī pēc 12.Saeimas vēlēšanām, kad Saeima vēlreiz apstiprināja L.Straujumas vadītu valdību (10.14.: -37, 11.14.: -29), tomēr šīs valdības laikā veikto valdības darba indeksu vidējais rādītājs kopumā ir nedaudz zemāks: -35.

Līdz ar to prognozēt sabiedrības attieksmi pret M.Kučinska vadīto valdību nākotnē ir pārāgri: ir jāgaida nākamo aptauju rezultāti, lai konstatētu vērtējuma attīstības tendences.

Dr. hist. Vita Zelče, LU Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas studiju nodaļas profesore

Pētījuma rezultāti vēsta, ka sabiedrības noskaņojums ir diezgan skeptisks. Galvenie rādītāji ir nedaudz slīdējuši lejup, tādēļ nav iespējams runāt par sociālo optimismu un vēlmi meklēt attīstības stimulus. Iemesli šai situācijai ir dažādi.

Protams, vispirms jāmin diezgan aukstā ziema, sliktie ceļi un ielas, apkures cenas, gripas epidēmija, saslimstības pieaugums u.c. ziemas radītās „nelaimes”, kas cilvēkiem lika pārāk daudz enerģijas ziedot ikdienas problēmu risināšanai. Tāpat būtiska ietekme ir iekšpolitikas neveiksmēm – nesekmīgajai valdības veidošanai, nespējai veikt reformas izglītības un medicīnas un veselības aprūpes sfērās, kas guva plašu atspoguļojumu masu medijos. Konstruktīvas rīcības, labas gribas un sabiedriskā labuma nozīmes apjēgsmes trūkuma demonstrācija Latvijas „varas gaitenēs” neraisa cilvēkos vēlmi veidot pozitīvas nākotnes prognozes un nestiprina viņos uzticību valstij. Neskaidra un nestabila ir arī starptautiskā situācija – karš Sīrijā, terorisms un tā draudi Rietumeiropā un Turcijā, referendumu par izstāšanos no ES Lielbritānijā, Krievijas agresīvā retorika, kā arī stagnējošā ekonomika lielā daļā pasaules iespaido Latvijas sabiedrības noskaņojumu.

Domājams, ka pavasara atnākšana (tostarp labāks un siltāks laiks, vietējo dārzeņu un ogu parādīšanās ikdienas pārtikā, iespēja strādāt dārzā un lauka darbus un atpūsties dabā) nākamajos mēnešos nedaudz vairo optimismu arī tad, ja turpinās pastāvēt daudzas citas problēmas.

III DAĻA – MĀJOKĻI

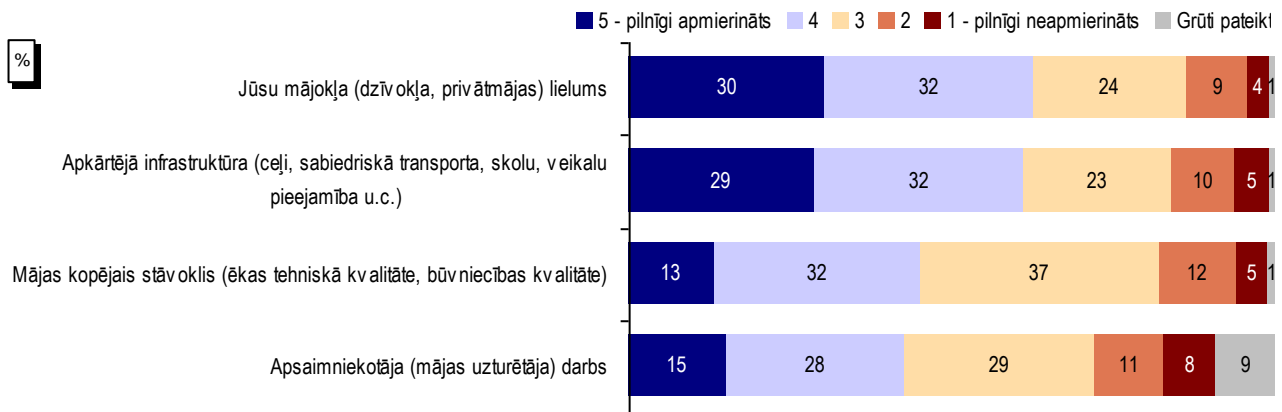
Galvenie rezultāti

„DNB Latvijas barometrs” Nr.89 bija veltīts mājokļu jautājumam. Tā dati liecina, ka visvairāk iedzīvotāji ir apmierināti ar sava mājokļa lielumu un apkārtējo infrastruktūru. Trešdaļa pētījuma dalībnieku tuvāko 12 mēnešu laikā plāno labiekārtot, remontēt pašreizējo mājokli, bet, raksturojot savas spējas nomaksāt mājokļa uzturēšanas izdevumus, iedzīvotāji biežāk atzina, ka spēj tikt ar tiem galā bez īpašām grūtībām vai ekonomējot uz citām lietām. Par svarīgākajiem kritērijiem mājokļu iegādē visbiežāk atzīts mājas tehniskais stāvoklis, būvniecības kvalitāte un laba infrastruktūra.

- Raksturojot **apmierinātību ar savu pašreizējo mājokli**, visbiežāk respondenti atzinīgi vērtēja mājokļa lielumu (62%) un apkārtējo infrastruktūru (61%). Retāk apmierinātība pausta ar mājas kopējo stāvokli (45%) un apsaimniekotāja darbu (43%). Tiesa, gan mājas kopējais stāvoklis, gan apsaimniekotāja darbs 2016.gadā vērtēts atzinīgāk nekā pirms četriem gadiem.
- Kopumā 40% aptaujas dalībnieku norādīja, ka plāno tuvākā gada laikā kaut kādā veidā **mainīt situāciju saistībā ar mājokli** (2012.gadā to norādīja 32%). Visbiežāk respondenti atbildēja, ka plāno labiekārtot, remontēt pašreizējo mājokli (33%).
- Par **galvenajiem kritērijiem mājokļa iegādē** visbiežāk respondenti atzina mājas tehnisko stāvokli, būvniecības kvalitāti (58%) un labu infrastruktūru (53%). Jāpiebilst, ka, salīdzinot ar iepriekš veikto aptauju datiem, 2016.gadā ir pieaudzis to respondentu īpatsvars, kuri par svarīgu kritēriju mājokļa iegādē uzskata drošību rajonā, kur atrodas mājoklis (2009.-2012.: 33%, 2016.: 36%).
- Aptaujas dati liecina, ka respondenti biežāk atbildēja, ka spēj **samaksāt par mājokļa uzturēšanu** bez īpašām grūtībām (37%). Tiesa, 7% atzina, ka ar šiem maksājumiem netiek galā, un jau tagad ir uzkrājušies parādi un vēl 13% prognozēja, ka līdz apkures sezonas beigām parādi, visticamāk, būs. Jāpiebilst, ka kopš 2009.gada ir palielinājies to respondentu īpatsvars, kuri atbildēja, ka par mājokli var samaksāt bez īpašām grūtībām (01.2009.: 18%, 08.2009.: 16%, 2012.: 24%, 2016.: 37%).
- Lūgti izteikt **prognozes par nekustamo īpašumu tirgu**, visbiežāk aptaujātie Latvijas iedzīvotāji norādīja, ka, viņuprāt, tuvāko 12 mēnešu laikā nekustamo īpašumu cenas kāps (38%), un tas 2016.gadā ir norādīts biežāk nekā pirms četriem gadiem (33%).
- Vērtējot **piedāvājumu mājokļu tirgū**, visbiežāk par labu atzīts mājokļu piedāvājuma daudzveidīgums (20%). Mājokļu piedāvājumu vietās, kur cilvēki vēlētos tos iegādāties, par labu uzskatīja 10%, mājokļu kvalitāti – 6%, bet mājokļu cenas – 6%.
- Lūgti sniegt vērtējumu **cenu līmeņa izmaiņām mājokļu tirgū pēdējo trīs gadu laikā**, uz cenu pārmērīgu paaugstināšanos norādīja 35% respondentu. To, ka cenas ir pieaugušas, bet adekvāti, atbildēja 16% aptaujas dalībnieku. Uzskatu, ka mājokļu tirgū cenas būtiski nav mainījušās, pauda 21%, bet 7% atzīmēja, ka cenas, viņuprāt, ir samazinājušās.
- Kopumā 5% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju uzskatīja, ka **hipotekārie kredīti** ir kļuvuši vieglāk pieejami. Viedokli, ka hipotekāro kredītu pieejamība nav mainījusies, pauda 11%, bet 23% atbildēja, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši grūtāk pieejami.
- 9% respondentu atbildēja, ka patlaban ir labākais laiks, lai **ņemtu hipotekāro kredītu**, jo procentu likmes, visticamāk, pieaugs. Biežāk (20%) respondenti uzskatīja, ka pašlaik nav labākais laiks, kad ņemt hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, samazināsies.

Uzskati par pašreizējo mājokli

Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs esat apmierināts/-a ar savu pašreizējo mājokli 5 punktu skalā, kur „1” nozīmē „pilnīgi neapmierināts”, bet „5” – „pilnīgi apmierināts”!

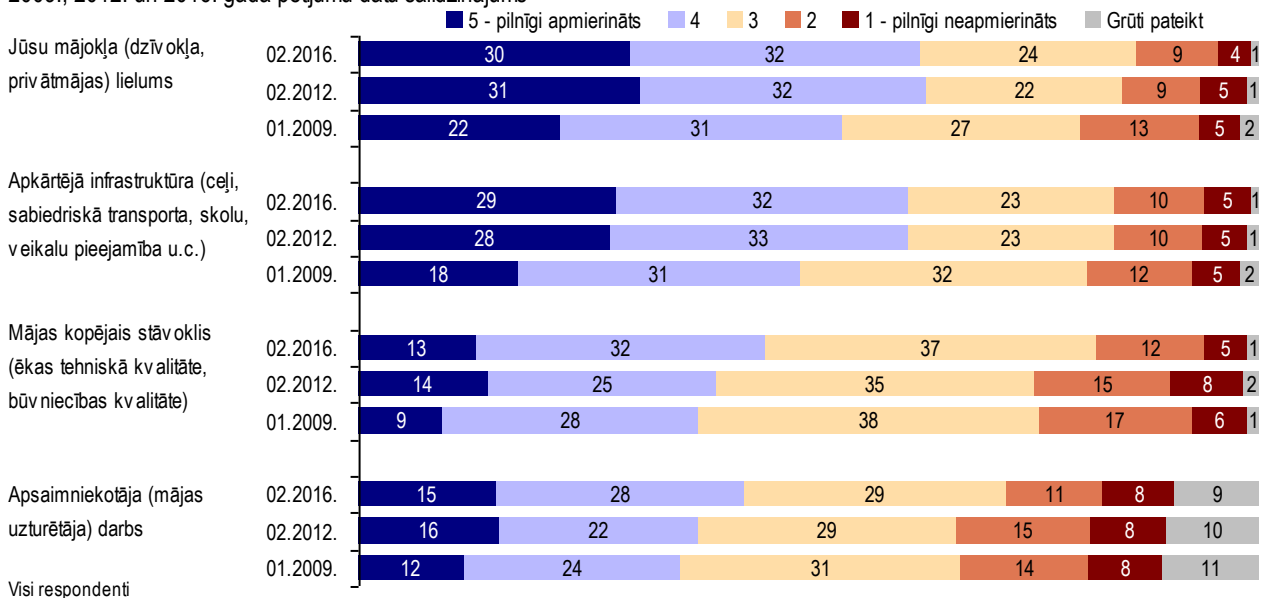

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

2016.gada februārī aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem lūdza novērtēt savu apmierinātību ar pašreizējo mājokli, izmantojot 5 punktu skalu. Saskaņā ar aptaujas datiem kopumā 62% respondentu atzinīgi (vērtējumi „5” un „4”) vērtēja savu mājokļa lielumu (neapmierināti (vērtējumi „1” un „2”) ar to bija 13%). Ar apkārtojuma infrastruktūru apmierināti bija 61% respondentu, bet neapmierināti – 15%. Jau kritiskāk tika vērtēts mājas kopējais stāvoklis (pozitīvi: 45%, negatīvi: 17%) un apsaimniekotāja darbs (pozitīvi: 43%, negatīvi: 19%).

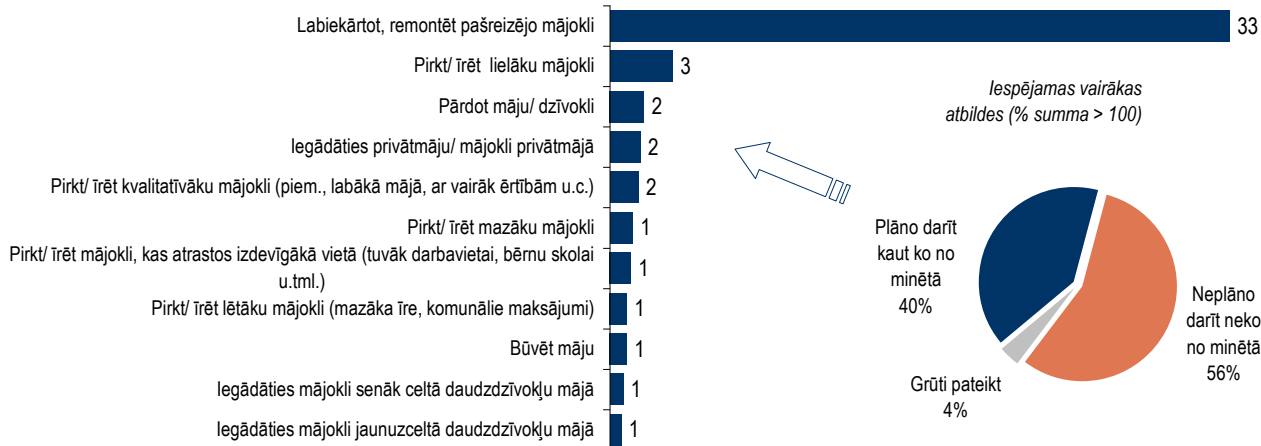
Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs esat apmierināts/-a ar savu pašreizējo mājokli 5 punktu skalā, kur „1” nozīmē „pilnīgi neapmierināts”, bet „5” – „pilnīgi apmierināts”!

2009., 2012. un 2016. gada pētījumu datu salīdzinājums

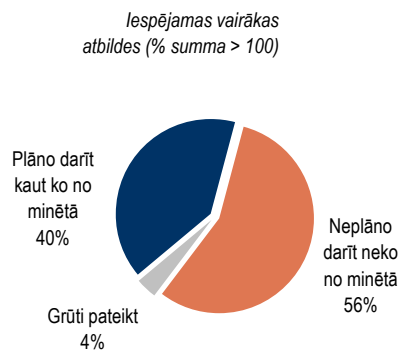

Salīdzinājums ar veikto aptauju datiem, liecina, ka kopš 2009.gada ir pieaudzis to respondentu īpatsvars, kuri puda apmierinātību (atzīmējot vērtējumus „5” un „4”) ar mājas kopējo stāvokli (2009.: 37%, 2012.: 39%, 2016.: 45%) un apsaimniekotāja darbu (2009.: 36%, 2012.: 38%, 2016.: 43%).

Domājot par mājokli, vai Jūs tuvāko 12 mēnešu laikā plānojat darīt kaut ko no minētā?

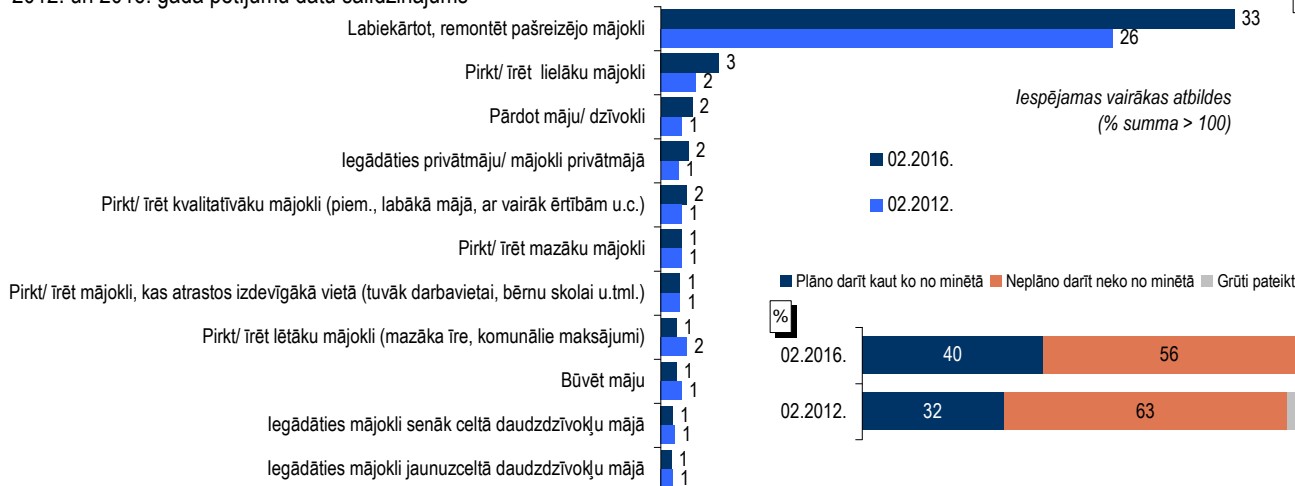
2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

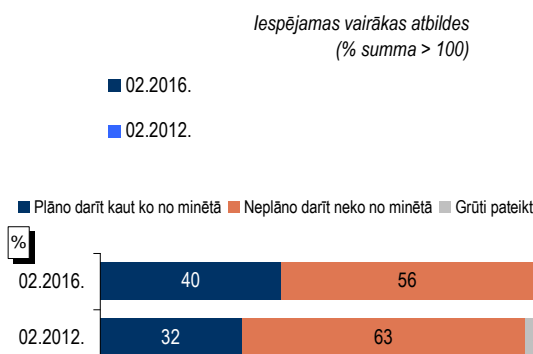
Jautāti, vai viņi tuvāko 12 mēnešu laikā plāno veikt kādas aktivitātes saistībā ar mājokli (pirkt, pārdot, labiekārtot), kopumā 40% norādīja, ka plāno veikt vismaz vienu aktivitāti no uzskaitītajām. Visbiežāk aptaujātie Latvijas iedzīvotāji atbildēja, ka plāno labiekārtot, remontēt pašreizējo mājokli (33%). Citas atbildes atzīmēja ne vairāk kā 3% respondentu.

Domājot par mājokli, vai Jūs tuvāko 12 mēnešu laikā plānojat darīt kaut ko no minētā?

2012. un 2016. gada pētījumu datu salīdzinājums

Visi respondenti

Salīdzinot 2012. un 2016.gada aptauju datus, vērojams, ka 2016.gadā respondenti biežāk nekā pirms četriem gadiem norādīja, ka plāno veikt kādas aktivitātes saistībā ar mājokli (2012.: 32%, 2016.: 40%). Biežāk 2016.gadā aptaujas dalībnieki atbildēja, ka plāno labiekārtot, remontēt pašreizējo mājokli (2012.: 26%, 2016.: 33%).

Mājokļa iegādes kritēriji

Ja Jūs tagad vēlētos iegādāties mājokli, kas būtu 5 galvenie kritēriji?

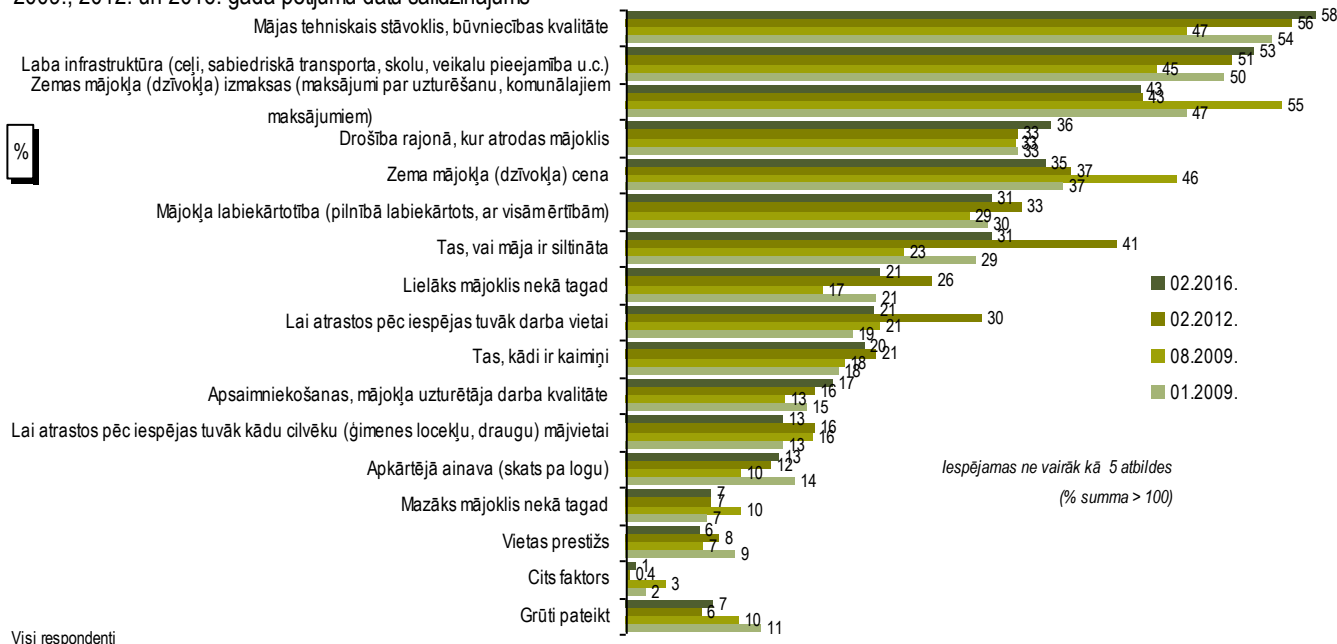
2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

*Kategorijā "Cits faktors" ietilpst: "klusākā vietā dzīvot, dziļāk mežā" (minēts 3 reizes); "lai būtu tālāk no cilvēkiem, nav kaimiņu" (minēts 3 reizes); "vēlētos privātmāju" (minēts 2 reizes); "lai būtu pazīstami celtnieki, kaut vai viens pats zināms cilvēks, kuram var visu paprasīt" (minēts 1 reizi); "vieta, kas patīk" (minēts 1 reizi).

Lūgti norādīt piecus mājokļa iegādes kritērijus, visbiežāk aptaujātie Latvijas iedzīvotāji atbildēja, ka viņiem svarīgs ir mājas tehniskais stāvoklis, būvniecības kvalitāte (58%) un laba infrastruktūra (53%). Salīdzinoši bieži starp svarīgākajiem kritērijiem minētas zemas mājokļa izmaksas (43%). Aptuveni trešdaļa respondentu par svarīgiem kritērijiem mājokļa iegādē atzina drošību rajonā, kur atrodas mājoklis (36%), zemu mājokļa cenu (35%), mājokļa labiekārtotību (31%) un to, vai māja ir siltināta (31%). Citi kritēriji minēti retāk.

Ja Jūs tagad vēlētos iegādāties mājokli, kas būtu 5 galvenie kritēriji?

2009., 2012. un 2016. gada pētījumu datu salīdzinājums

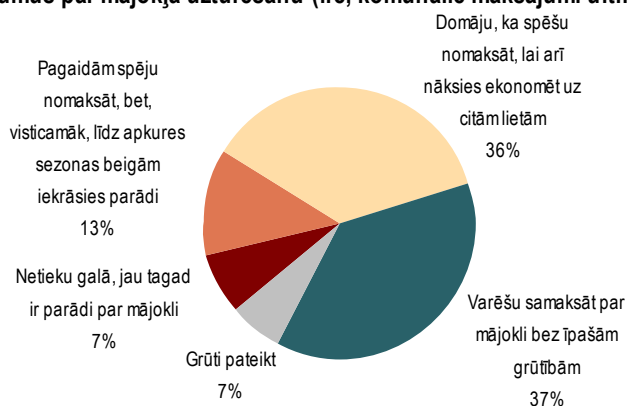

Visi respondenti

Veikto aptauju datu salīdzinājums liecina, ka 2016.gadā respondenti biežāk nekā iepriekš par vienu no svarīgākajiem kritērijiem mājokļa iegādē uzskatīja drošību rajonā, kur atrodas mājoklis (01.2009.: 33%, 08.2009.: 33%, 2012.: 33%, 2016.: 36%). Jāpiebilst arī, ka 2016.gadā retāk nekā 2012.gadā par nozīmīgu faktoru atzīts tas, vai māja ir siltināta (2012.: 41%, 2016.: 31%), tas, lai mājoklis būtu lielāks nekā tagad (2012.: 26%, 2016.: 21%), tas, lai dzīvoklis atrastos pēc iespējas tuvāk darba vietai (2012.: 30%, 2016.: 21%) vai tuvāk kādu cilvēku (ģimenes locekļu, draugu) mājvietai (2012.: 16%, 2016.: 13%).

Ar mājokļa uzturēšanu saistītās izmaksas

Kurš no šiem izteikumiem vislabāk apraksta Jūsu situāciju, runājot par Jūsu iespējām segt maksājumus par mājokļa uzturēšanu (īre, komunālie maksājumi u.tml.)?

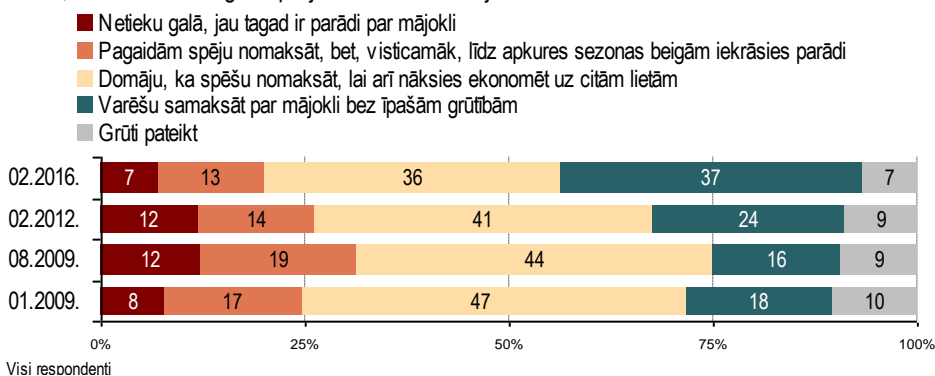
2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

Jautāti par iespējām segt maksājumus par mājokļa uzturēšanu, 7% respondentu atzina, ka netiek galā un jau tagad ir uzkrājušies parādi par mājokli. 13% aptaujas dalībnieku atbildēja, ka pagaidām spēj nomaksāt, bet, visticamāk, līdz apkures sezonas beigām iekrāsies parādi. Nedaudz vairāk kā trešdaļa (36%) uzskatīja, ka spēs nomaksāt, lai arī nāksies ekonomēt uz citām lietām, bet 37% atzina, ka varēs samaksāt bez īpašām grūtībām.

Salīdzinot 2009., 2012. un 2016.gada aptauju rezultātus, var secināt, ka kopš 2009.gada ir samazinājies to respondentu īpatsvars, kuri atzina, ka netiek galā ar mājokļa uzturēšanas izmaksām, un jau tagad ir iekrājušies parādi (01.2009.: 8%, 08.2009.: 12%, 2012.: 12%, 2016.: 7%). Savukārt to respondentu īpatsvars, kuri atbildēja, ka varēs samaksāt par mājokli bez īpašām grūtībām, kopš 2009.gada ir palielinājies (01.2009.: 18%, 08.2009.: 16%, 2012.: 24%, 2016.: 37%).

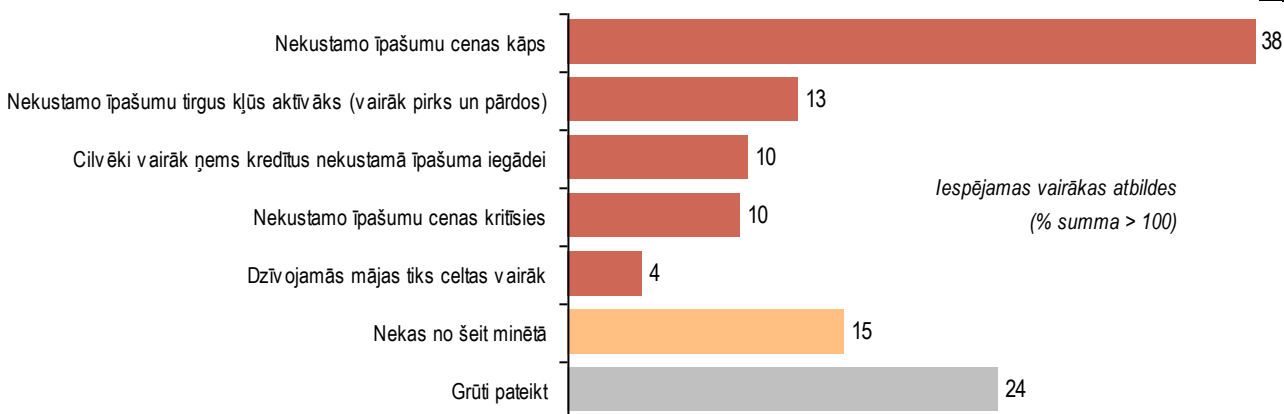
Kurš no šiem izteikumiem vislabāk apraksta Jūsu situāciju, runājot par Jūsu iespējām segt maksājumus par mājokļa uzturēšanu (īre, komunālie maksājumi u.tml.)?

2009., 2012. un 2016. gada pētījumu datu salīdzinājums

Prognozes par nekustamo īpašumu jomu Latvijā

Tiek pausti dažādi viedokļi par to, kas tuvāko 12 mēnešu laikā notiks nekustamo īpašumu jomā Latvijā. Kuras no šīm prognozēm, Jūsaprāt, nākamā gada laikā piepildīsies?

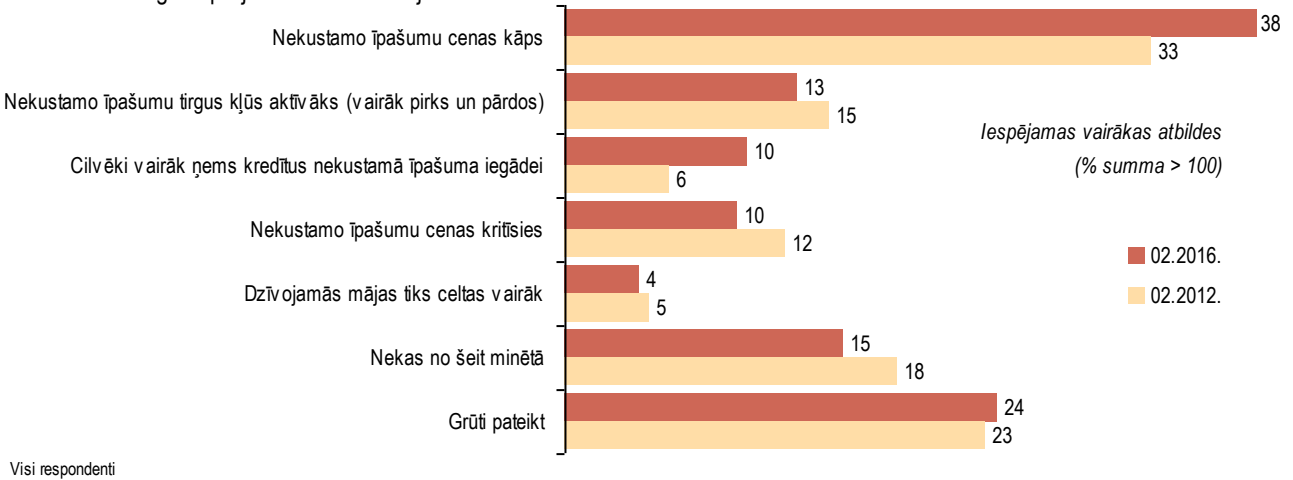

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

Lūgti izteikt prognozes par nekustamo īpašumu tirgu, 38% respondentu norādīja, ka, viņuprāt, tuvāko 12 mēnešu laikā nekustamo īpašumu cenas kāps. 13% uzskatīja, ka nekustamo īpašumu tirgus kļūs aktīvāks, 10% pauda viedokli, ka cilvēki vairāk ņems kredītus nekustamā īpašuma iegādei, un vēl 10% minēja, ka nekustamo īpašumu cenas kritīsies. To, ka dzīvojamās mājas tiks celtas vairāk, atzīmēja tikai 4% respondentu.

Tiek pausti dažādi viedokļi par to, kas tuvāko 12 mēnešu laikā notiks nekustamo īpašumu jomā Latvijā. Kuras no šīm prognozēm, Jūsprāt, nākamā gada laikā piepildīsies?

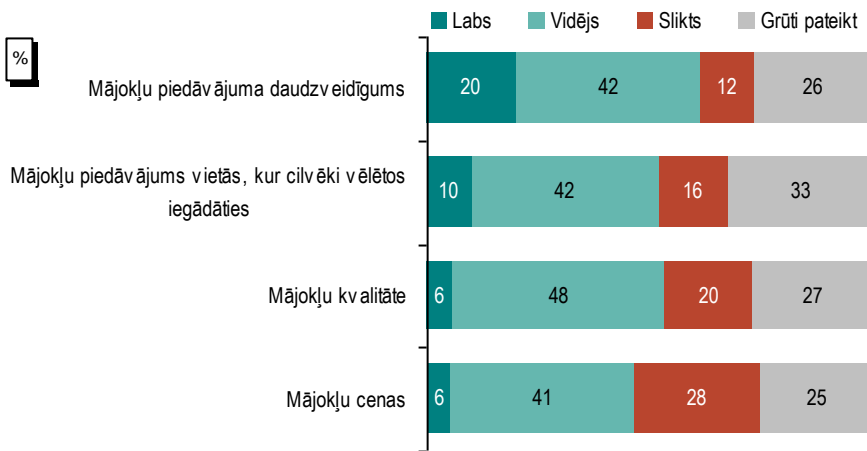
2012. un 2016. gada pētījumu datu salīdzinājums

2012. un 2016.gada aptauju datu salīdzinājums liecina, ka 2016.gadā respondenti nedaudz biežāk nekā pirms četriem gadiem uzskatīja, ka nekustamo īpašumu cenas celsies (2012.: 33%, 2016.: 38%) un ka cilvēki vairāk ņems kredītus nekustamā īpašuma iegādei (2012.: 6%, 2016.: 10%).

Mājokļu tirgus vērtējums

Kā Jūs vērtējat pašreizējo piedāvājumu mājokļu (māju, dzīvokļu u.c.) tirgū?

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

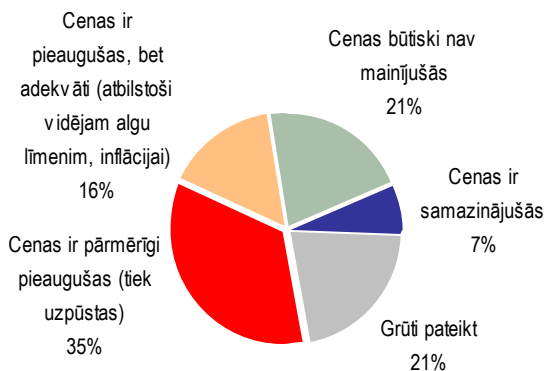
Vērtējot pašreizējo mājokļu tirgu, 20% respondentu norādīja, ka mājokļu piedāvājuma daudzveidīgums ir labs, 42% to vērtēja kā vidēju, bet 12% - kā sliktu.

Mājokļu piedāvājumu vietās, kur cilvēki vēlētos tos iegādāties, par labu atzina 10%, par vidēju – 42%, bet par sliktu – 16%.

Uzskatu, ka mājokļu tirgū piedāvāto mājokļu kvalitāte ir laba, pauda 6%, 48% norādīja, ka tā ir vidēja, bet par sliktu to atzina 20%.

Savukārt mājokļu cenas par labām atzina 6%, par vidējām – 41%, bet par sliktām – 28%.

Kā Jūs vērtējat kopējo cenu līmeņa izmaiņas mājokļu tirgū pēdējo 3 gadu laikā?

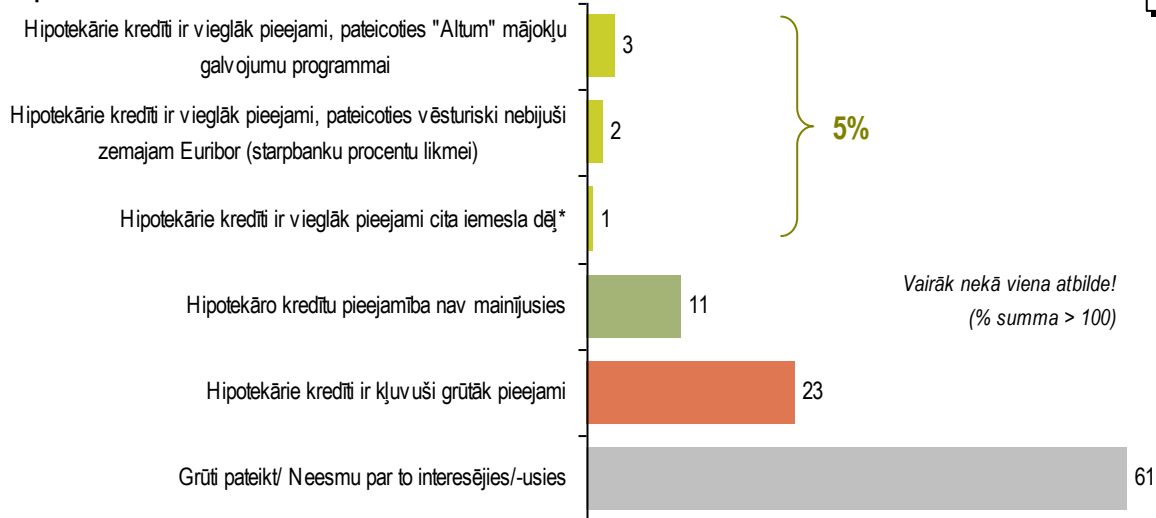

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

Lūgti novērtēt kopējo cenu līmeņa izmaiņas mājokļu tirgū pēdējo trīs gadu laikā, 35% respondentu atbildēja, ka cenas ir pārmērīgi pieaugušas. To, ka cenas ir pieaugušas, bet adekvāti, norādīja 16% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Uzskatu, ka mājokļu tirgū cenas būtiski nav mainījušās, pauda 21%, bet 7% atzīmēja, ka cenas, viņuprāt, ir samazinājušās.

Uzskati par hipotekāru kredītu pieejamību

Vai pēdējā gada laikā, Jūsaprāt, hipotekāro kredītu pieejamība mājokļu iegādei ir kļuvusi vieglāka un, ja jā, kāpēc?

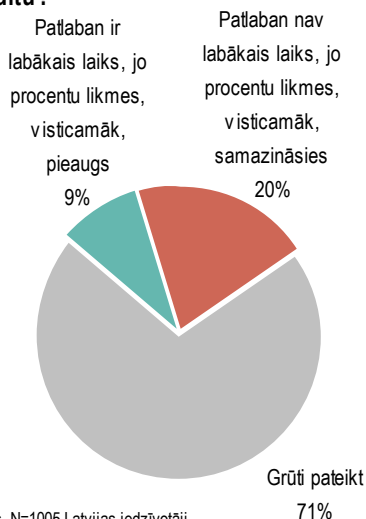

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

*Kategorijā "Hipotekārie kredīti ir vieglāk pieejami cita iemesla dēļ" ietilpst: "bankas labprāt sadarbojas ar maksātnespējīgām personām" (minēts 1 reizi); "beidzās krīze" (minēts 1 reizi); "daudz kredīta devēji" (minēts 1 reizi); "ģimenes finanses" (minēts 1 reizi); "Nordea banka sedz 1. iemaksu" (minēts 1 reizi); "šībrīža situācija valstī" (minēts 1 reizi); "valsts atbalsts jaunajām ģimenēm" (minēts 1 reizi).

Atbildot uz jautājumu „Vai pēdējā gada laikā, Jūsaprāt, hipotekāro kredītu pieejamība mājokļu iegādei ir kļuvusi vieglāka un, ja jā, kāpēc”, vairākums (61%) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atturējās paust konkrētu viedokli (atbilde „grūti pateikt/ neesmu par to interesējies/-usies”). To, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši vieglāk pieejami, kopumā norādīja tikai 5% respondentu. 11% uzskatīja, ka hipotekāro kredītu pieejamība nav mainījusies, bet 23% norādīja, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši grūtāk pieejami.

Nemot vērā hipotekāro kredītu likmes, cik izdevīgi, Jūsaprāt, patlaban ir ņemt hipotekāro kredītu?

2016.gada 5.februāris-17.februāris, N=1005 Latvijas iedzīvotāji

9% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka patlaban ir labākais laiks, lai ņemtu hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, pieaugs. Biežāk (20%) respondenti uzskatīja, ka pašlaik nav labākais laiks, kad ņemt hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, samazināsies. Jāpiebilst, ka vairākumam (71%) respondentu nebija konkrēta viedokļa šajā jautājumā.

IV DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR MĀJOKĻIEM

Arvils Ašeradens, ekonomikas ministrs

Secinājumi, kas izriet no veiktajām aptaujām par Latvijas iedzīvotāju noskaņojumu ar mājokli saistītajos jautājumos, atbilst Ekonomikas ministrijas rīcībā esošajai informācijai un tiek izmantoti, meklējot atbilstošākos risinājumus iedzīvotāju labklājības un mājokļu pieejamības veicināšanai. Jāatceras, ka mājoklis ir viena no cilvēka pamatvajadzībām.

Vairums iedzīvotāju, kas uzskata, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši vieglāk pieejami, kā iemeslu tam ir norādījuši akciju sabiedrības „Attīstības finanšu institūcija „Altum”,” administrēto mājokļa atbalsta programmu. Iedzīvotāju interese par šo atbalsta programmu ir liela. Tas apliecina nepieciešamību pēc šāda atbalsta instrumenta ģimenēm ar bērniem.

Šī programma ir veiksmīgs risinājums līdz šim daudzās ģimenēs pastāvošajam šķērslim mājokļa iegādē, proti, pienākumam veikt pirmo iemaksu, kas radīja finansiālas grūtības un atturēja personas no mājokļa iegūšanu īpašumā. Katrs trešais no jauna izsniegtais hipotekārais aizdevums ir ar programmas galvojumu. Līdz 2016. gada marta vidum programmas ietvaros piešķirti jau vairāk nekā 1800 mājokļu galvojumu ģimenēm, kurās kopā aug vairāk nekā 2 650 bērnu.

Vienlaikus vēlos uzsvērt, ka mājokļu atbalsta programmas ieguvums ir ne tikai ģimenēm ar bērniem sniegtā iespēja iegādāties savu mājokli, bet arī personu motivēšana palikt Latvijā. Tas savukārt veicina valsts demogrāfisko un ekonomisko izaugsmi ilgtermiņā. Tāpat jāuzsver, ka mājokļu atbalsta programmas darbība ir veicinājusi hipotekāro kredīšanu tieši reģionos.

Ņemot vērā ģimeņu lielo interesi un valsts budžeta ierobežotos finanšu resursus programmas nodrošināšanai, Ekonomikas ministrija pašlaik strādā pie jauniem risinājumiem programmas tālākās darbības nodrošināšanai. Patlaban valdība ir atbalstījusi Ekonomikas ministrijas priekšlikumu, kas paredz no termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanas iegūtos līdzekļus 859 385 eiro apmērā novirzīt pirmā mājokļa programmas īstenošanas finansēšanai.

Pozitīvi vērtējami ir dati, ka starp galvenajiem kritērijiem, kurus iedzīvotāji vērtē, iegādājoties jaunu mājokli, ir mājas tehniskais stāvoklis un būvniecības kvalitāte, t.sk. tas, vai māja ir renovēta. Savukārt novērtējot pašreizējo mājokli, iedzīvotāji norādījuši, ka būtu nepieciešams uzlabot apsaimniekotāja darbu, kam ir tieša ietekme uz dzīvojamās mājas kvalitāti.

Mārtiņš Auders, Ekonomikas ministrijas Būvniecības un mājokļu politikas departamenta direktora pienākumu izpildītājs

Jautājot par iespējām segt maksājumus par mājokļa uzturēšanu, aptaujas dati liecina, ka respondenti biežāk atbildēja, ka spēj samaksāt par mājokļa uzturēšanu bez īpašām grūtībām (37%). Tiesa, 7% atzina, ka ar šiem maksājumiem netiek galā un jau tagad ir uzkrājušies parādi, bet vēl 13% prognozēja, ka līdz apkures sezonas beigām parādi, visticamākais, būs. Jāpiebilst, ka kopš 2009.gada ir palielinājies to respondentu īpatsvars, kuri atbildēja, ka par mājokli var samaksāt bez īpašām grūtībām (01.2009.: 18%, 08.2009.: 16%, 2012.: 24%, 2016.: 37%).

Aptaujas dati saistībā ar iespējām samaksāt par mājokļa uzturēšanu sakrīt ar Ekonomikas ministrijas ikgadēji veikto aptauju datiem par situāciju ar parādiem par siltumenerģiju, kas parāda pakāpenisku iedzīvotāju maksātspējas uzlabošanu. Vienlaikus gan šie, gan arī ministrijas veikto aptauju dati liecina, ka joprojām saglabājas tendence palielināties parādu apmēram apkures sezonas beigās. Šādi dati joprojām parāda to, ka daļai iedzīvotāju ir problēmas segt lielākos maksājumus par apkuri tieši ziemas mēnešos. Lai arī līdzīgi kā par elektroenerģiju vai dabasgāzi arī par siltumenerģiju šobrīd ir iespējams norēķināties ar izlīdzināto maksājumu, Ekonomikas ministrija vēlētos vērst uzmanību uz iespēju samazināt maksājumu par siltumenerģiju, piedaloties sev piederošās dzīvojamās mājas pārvaldīšanā un lemjot par dzīvojamās mājas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumu īstenošanu.

Kopumā 5% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju uzskatīja, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši vieglāk pieejami. Viedokli, ka hipotekāro kredītu pieejamība nav mainījies, pauda 11%, bet 23% atbildēja, ka hipotekārie kredīti ir kļuvuši grūtāk pieejami.

9% respondentu atbildēja, ka patlaban ir labākais laiks, lai ņemtu hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, pieaugs. Biežāk (20%) respondenti uzskatīja, ka pašlaik nav labākais laiks, kad ņemt hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, samazināsies.

Nedaudz pārsteidz respondentu viedoklis par to, ka pašlaik nav labākais laiks, kad ņemt hipotekāro kredītu, jo procentu likmes, visticamāk, samazināsies. Lai arī EURIBOR tirgus likme patlaban samazinās (jau 3 mēnešu EURIBOR ir -0,235. Avots: www.bank.lv), ņemot aizdevumu, šāds samazinājums kredīta izmaksas neietekmē, jo komercbankas parasti aizdevuma noteikumos pielīgst, ka negatīvas likmes gadījumā tā ir vienāda ar 0. Tādēļ, raugoties tikai no šāda viedokļa, labākais laiks, lai ņemtu aizdevumu, ir tieši šis, nevis vēlāks brīdis. Tomēr daudz būtiskāk ir izvērtēt savas iespējas atmaksāt aizdevumu arī ilgtermiņā, vienlaikus paturot prātā, ka ikdienas izdevumus parasti ir grūti samazināt, turklāt mēdz gadīties arī neplānoti izdevumi.

Vienlaikus priecē tas, ka viens no respondentu norādītajiem iemesliem, kādēļ hipotekārie kredīti ir kļuvuši vieglāk pieejami, ir galvojumu programma ģimenēm ar bērniem. Tas pēc vairāku gadu pārtraukuma ir pirmais mājokļu atbalsta instruments, kas tiek finansēts no valsts budžeta. Ievērojot šīs programmas labos panākumus, gribētos cerēt, ka šis nepalikts vienīgais atbalsta instruments, bet tiks rasts finansējums arī tādiem atbalsta instrumentiem, kas veicina īres dzīvokļu pieejamību.

Ģirts Beikmanis, Latvijas Namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju asociācijas valdes priekšsēdētājs

Respondentu apmierinātības ar esošo situāciju pieaugumu vairāk saistu ar dzīvokļu īpašnieku informētības pieaugumu. Dzīvokļu īpašnieki ir vairāk informēti gan par esošo mājokļu stāvokli, gan potenciāli iegūstamo mājokļu priekšrocības, trūkumu un cenu attiecībām, gan savām materiālām iespējām. Daudzi dzīvokļu īpašnieki Latvijā vēl joprojām savu īpašumu saista tikai ar dzīvokli, bet nelabprāt iesaistās kopīpašuma pārvaldīšanā. Protams, pa šiem gadiem dzīvokļu īpašniekiem nedaudz ir pieaugusi izpratne arī par mājas kopīpašuma pārvaldīšanas aspektiem, to pierāda respondentu nelielais viedokļa pieaugums.

Pēdējos gadus Latvijā ir sniegts atbalsts mājokļu kopīpašuma energoefektivitātes palielināšanā. Mājokļu atjaunošanas atbalsta programmas rezultāti (renovētās mājas) ir visos Latvijas reģionos, šie pozitīvie piemēri ir plaši reklamēti un atbalstīti. Pozitīvās informācijas palielināšanās mājokļu īpašniekiem liek analizēt sava mājokļa stāvokli un domāt par tā saglabāšanu un uzlabošanu ilgtermiņā.

Respondenti arvien vairāk pievērš uzmanību mājokļa kvalitātei, drošībai un labai infrastruktūrai. Interesanti, ka ne vairs tik svarīgi ir, vai mājai ir zemi komunālie maksājumi, lēta iegādes vērtība vai renovācijas esamība. Pieļauju, ka lielākā daļa respondentu, kas atbalsta mājokļu renovāciju, ir pārliecināti, ka mājokļa remonts noteikti notiks. Respondentiem pašlaik svarīgākas ir nemainīgas vērtības, nevis mājas esošā energoefektivitāte.

Situācija Latvijā ir stabilizējusies. Spriežot pēc respondentu atbildēm, to materiālais stāvoklis vidēji pat ir uzlabojies, turklāt nedaudz pieaug optimisms arī kopējās Latvijas ekonomiskās situācijas uzlabošanai nākotnē. Dzīvokļu īpašnieki apzinās savas materiālās iespējas un vairāk plāno ģimenes budžetu. Lielākajā daļā Latvijas reģionu vairs nav novērojams nemitīgs komunālo pakalpojumu tarifu pieaugums. Atsevišķās vietās tarifi ir samazinājušies. Iepriekš minētais rada stabilitātes sajūtu, savukārt pēdējo gadu siltās ziemas var nākotnes maksājumus radīt pārsteigumu.

Respondenti, iespējams, vēl atceras 2007. gada augstās nekustamo īpašumu cenas, aktīvo nekustamo īpašumu tirgu un domā, ka, stabilizējoties sabiedrības ekonomiskam labklājības līmenim, šie procesi neizbēgami atgriezīsies. Tas liecina par sabiedrības optimismu, bet jau iepriekš aplūkotajās atbildēs ir redzams, ka respondenti vairāk plāno remontēt esošo, nevis iegādāties jaunu mājokli. Domāju, ka, stabilizējoties iedzīvotāju labklājības līmenim, nedaudz, protams, aktivizēsies nekustamā īpašuma tirgus, tomēr, ja nebūs politisku lēmumu ietekme, tad strauja nekustamā īpašuma tirgus izaugsme un cenu kāpums nebūs novērojams.

Respondentu atbildes liecina, ka sabiedrība ir pietiekami izglītota, apdomīgāka un nav gatava pārgalvīgi ņemt kredītus. Lielākā daļa cenšas dzīvot savu finansiālo spēju robežās, neinteresējas par kredītu pieejamību. Tie, kas interesējas, ir labi informēti un, ņemot vērā savu situāciju, sniedz atbildes par kredītu pieejamību.

Andris Božē, YIT Celtniecība valdes priekšsēdētājs

Tā kā cilvēkiem, jo īpaši jaunajām ģimenēm, aizvien ir ierobežota maksātspēja, noteicošais faktors, iegādājoties mājokli, ir cena. Tirgus rāda, ka 90% darījumu patlaban norit otrreizējā tirgū, kas ir padomju laikos celtās blokmājas vai labākajā gadījumā – banku pārņemtie īpašumi. Daļēji to veicina arī valsts mājokļu atbalsta programma, kas virzīta nevis uz jauniem un moderniem dzīvokļiem, bet tieši uz otrreizējo tirgu. Tomēr otrreizējā segmenta dzīvokļi tehniski vairs neatbilst nekādām mūsdienu mājokļu kvalitātes normām, piemēram, energoefektivitātes un akustikas

standartiem. Līdz ar to pārdošanas galveno izvēli nosaka tieši zemā cena. Varu piekrist pētījumam, ka daudzi kā būtisku faktoru saredz labu infrastruktūru un mājokļa drošības jautājumus.

Pēdējos gadus nekustamā īpašuma jomā ir bijuši divi atsevišķi tirgi. Viens ir ekskluzīvu īpašumu līmeņa tirgus, kas tika vērsti uz ārvalstniekiem ar termiņa uzturēšanās atļaujām. Šādu īpašumu ļoti daudz ir Jūrmalā un Rīgas centrā. Šiem īpašumiem cenas progresīvi kāpa, taču pēc regulējuma izmaiņām 2014.gada septembrī, kas tika pieņemti termiņuzturēšanās atļauju sakarā, tie piedzīvo cenu kritumu.

Savukārt otrs tirgus ir vērsti uz vietējiem iedzīvotājiem. Jāsaka, ka būtisku cenu kāpumu nav piedzīvojuši nedz jaunie projekti, nedz arī otrreizējais tirgus. Iepriekšējos gados notika aktīva banku īpašumu tirdzniecība, līdz ar to šie darījumi noteica cenu līmeni tirgū. Nu šo banku meitas uzņēmumu portfeļi ir gandrīz tukši. Līdz ar to paredzams, ka turpmāk jauno projektu cenas celsies. Tas vērojams arī, skatoties uz Lietuvas un Igaunijas pieredzi.

Redzams, ka patlaban piedāvājums arī otrreizējā tirgū būtiski sarūk. Daļa dzīvokļu ir pārdoti, izmantojot jauno ģimeņu atbalsta programmu. Piedāvājums sarūk arī jauno projektu sadaļā, jo jaunu projektu būvniecība faktiski nenotiek. Tirgus šā brīža situācijā un esošās dzīvokļu cenas neveicina investoru interesi par jaunu īpašumu būvi, līdz ar to tirgū krītas arī kvalitatīvs piedāvājums.

Uzskatu, ka sabiedrības vairākuma viedoklis par to, ka nekustamā īpašuma cenas ir pārmērīgi paaugstinājušās, ir lielā mērā masu mediju radīta aplama pārlicība. Tirgus bija vērsti uz nerezidentiem, un šie īpašumi vietējiem bija neaizsniedzami. Savukārt uz vietējiem iedzīvotājiem vērstajā tirgus segmentā cenas bija stabilas, ko radīja asā konkurence ar otrreizējo dzīvokļu segmentu un banku meitas uzņēmumu portfeļu piedāvājumu. Arī patlaban cenas aug ļoti minimāli. Ja mūsu valdība radītu stimulējošu ekonomisko vidi, kas attiecas arī uz investoriem un būvniekiem, cilvēki varētu atļauties kvalitatīvu mājokļu iegādi. Paraugš meklējams tepat kaimiņos – Lietuvā un Igaunijā.

Domāju, ka pēdējie paziņojumi par nekustamā īpašuma nodokli (NĪN) un kadastra vērtības pārskatīšanu ir genocīds pret Latvijas iedzīvotājiem. Tas noteikti neveicinās ekonomikas un nekustamo īpašumu nozares attīstību. Plānotās jaunās kadastrālās vērtības nostāda esošos dzīvokļu un māju īpašniekus nopietnas izvēles priekšā - pārdot savus īpašumus un braukt kaut kur prom? Savukārt jaunu investoru interesi šis nodoklis pilnīgi noteikti neveicinās. Arī šeit varam raudzīties uz kaimiņu pieredzi. Igaunijā NĪN mājokļiem vispār nav, savukārt zemes nodoklis, kas ir 0,1-2,5% no īpašuma vērtības, pēdējo reizi pārskatīts 2001. gadā, jo valdība saprot, ka šis nav īstais laiks papildu nodokļu sloga radīšanai. Tas ir politisks lēmums, kas liecina par valsts rūpēm, lai cilvēkiem ir motivācija palikt tur dzīvot. Igaunijas iedzīvotāji par analogiem īpašumiem maksā 5-6 reizes mazākus zemes nodokļus. Lietuvā turpretī šie nodokļi vērsti uz ekskluzīviem īpašumiem, kam kadastra vērtība pārsniedz 220 000€, un to arī sauc par „Luksusa nodokli”. Šī nodokļa likme ir 0,5%, nevis kā Carnikavā, kur cilvēkiem tiek iekasēti 1,5% par parastu neapkurināmu dārza mājiņu! Arī zemes nodoklis ir daudzkārt zemāks kā Latvijā.

Guntars Grīnvalds, Nacionālās nekustamo īpašumu attīstītāju asociācijas valdes loceklis

Pircēji ir kļuvuši zinošāki un reizē arī prasīgāki pret jaunajiem mājokļiem. Arvien lielāku lomu ieņem ne tikai ēkas kvalitāte, bet arī apkārtējā vide, infrastruktūra, nākotnes perspektīvas. Iedzīvotāji pirkumu uztver kā ilgtermiņa investīciju, tāpēc „lētākā cena” vairs nav noteicošais kritērijs. Tas ir motivējošs faktors arī jauno projektu attīstītājiem attīstīt projektus ar odziņu, ieguldot ēku arhitektoniskajos risinājumos, kvalitātē, apkārtējās vides radīšanā. Vienlaikus zinošāks pircējs arī ļauj izskaust neprofesionālus attīstītājus, kuriem svarīgākais ir ātri nopelnīt.

Pēdējo gadu tendences rāda, ka pircēji dod priekšroku kvalitātei. Ja agrāk noteicošais faktors bija, piemēram, centrs un vienalga kādas kvalitātes mājoklis, tad tagad, zinot, ka mājokļu kvalitāte būs augsta, iespēju robežās tiek izvēlēti jaunie projekti. Iedzīvotāji arvien vairāk apzinās, ka sekundārā tirgus mājokļu mūžs ir ierobežots un tas var nebūt ilgtermiņā veiksmīgs pirkums, turklāt var prasīt papildu ieguldījumus, piemēram, ēkas renovācijā.

Aptaujas rezultāti sakrīt ar nozares prognozēm, ka cenām nekustamajiem projektiem turpinās mērens kāpums, bet tas visticamāk būs neliels. Līdz ar hipotekārās kreditēšanas aktivitātes pieaugumu novērojams arī darījumu skaita pieaugums nekustamo īpašumu sektorā. Tajā pašā laikā straujš jauno mājokļu projektu bums gan nav gaidāms – šajā sektorā attīstītāji ir piesardzīgi, un to aktivitāšu apjoma izmaiņas nav gaidāmas.

Vērtējot atbildes par to, vai šobrīd ir izdevīgi ņemt hipotekāro kredītu, tikai 9% respondentu sniedza apstiprinošu atbildi. Jāpiekrīt šai sabiedrības daļai, jo šobrīd ir zemākās procentu likmes pēdējo desmit un pat vairāk gadu laikā. Jāmin, ka ECB nesen paziņoja par to vēl lielāku samazināšanu, lai veicinātu kreditēšanu.

Valts Kalniņš, Sabiedriskās politikas centra „Providus” pētnieks

Aptaujā ir kāds izteiksmīgs rādītājs, kurš parāda, kā Latvijas sabiedrībā pēdējo gadu laikā ir pieaugusi labklājība. Proti, cilvēku īpatsvars, kuri var samaksāt par mājokli bez īpašām grūtībām. No 16% 2009. gadā, šis rādītājs pieaudzis līdz 37%. Domājams, ka pastāvīgas grūtības savilkt galus tā, lai nomaksātu rēķinu par pajumti, ir viens no nozīmīgākajiem ekonomiskajiem stresoriem, kas liek cilvēkam justies slikti. Nepieciešamība dzīvot pastāvīgās grūtībās nomaksāt ikmēneša rēķinus arī visticamāk negatīvi ietekmē attieksmi citos jautājumos – uzticēšanos valsts institūcijām, atbalstu demokrātijas vērtībām, gatavību rūpēties par plašāku sabiedrības problēmu risināšanu, piemēram, vides jomā. Protams, nopietni runājot, labklājība ir sarežģīta lieta, kurai ir daudzi aspekti un kuru var mērīt dažādos veidos, taču panākt, lai pēc iespējas mazāk cilvēku būtu spiesti baidīties netikt galā ar mājokļa maksājumiem, būtu tālredzīgs ekonomiskās un labklājības politikas mērķis.

Māris Kučinskis, Ministru prezidents

Pētījumā iekļautais Latvijas iedzīvotāju vērtējums ir cieši saistīts ar pašreizējo ekonomisko situāciju valstī. Pēdējos divos gados Latvijas ekonomikas izaugsme vairs nav tik strauja, cik tā bija pirmajos pirmskrīzes gados. To ietekmē gan lēnā ekonomikas atveseļošanās mūsu lielākajā eksporta tirgū – Eiropā, gan Krievijas ekonomikas problēmas un noteiktās importa sankcijas. Latvijas IKP jeb kopējie ieņēmumi joprojām atpaliek no pirmskrīzes līmeņa 2007. gadā.

Esmu gandarīts, ka sabiedrībā aug izpratne un gatavība iesaistīties dzīvojamās mājas uzlabošanā, par ko liecina iedzīvotāju lielā interese par atbalsta iespējām dažādu māju atjaunošanai. Ministru kabineta šā gada 15. marta sēdē tika apstiprināta jaunā atbalsta programma energoefektivitātes paaugstināšanai daudzdzīvokļu dzīvojamajās ēkās. Atbalstam šo ēku renovācijai laika periodā no 2016. līdz 2023. gadam būs pieejami vairāk nekā 166 miljoni eiro.

Ceru, ka jaunā atbalsta programma būs papildu motivācija iedzīvotājiem veikt ieguldījumus sava mājokļa tehniskā un vizuālā stāvokļa uzlabošanā, kā rezultātā uzlabosies iedzīvotāju apmierinātība ar savu mājokli.

Valdības galvenā prioritāte ir straujākas Latvijas ekonomikas izaugsmes sekmēšana un līdz ar to iedzīvotāju labklājības pieaugums un konverģence ar attīstītajām ES valstīm.

Galvenie valdības uzdevumi ir stiprināt zināšanu ekonomikas attīstību, celt uzņēmumu konkurētspēju eksportējošās nozarēs, paaugstināt produktivitāti un inovācijas kapacitāti, uzlabot uzņēmējdarbības vidi, piesaistīt investīcijas. Cerams, ka valdības politikas efektīva īstenošana un visu ielānoto pasākumu reāla ieviešana jau tuvākā nākotnē uzlabos Latvijas iedzīvotāju materiālo stāvokli un līdz ar to arī konfidences līmeni.

Vilnis Purviņš, Latvijas Bankas ekonomists

Aplūkojot 2016. gada marta „DNB Latvijas barometra” rezultātus mājokļu jautājumā, redzams, ka apmierinātās ar savu pašreizējā mājokļa lielumu ir turpat divas trešdaļas (62%) iedzīvotāju. Turklāt apmierinātība uzlabosies salīdzinājumā ar 2009. gadu, kad līdzīgu viedokli pauda 53% aptaujāto, tomēr nav mainījusies kopš 2012. gada. Tas vedina uz secinājumu, ka tie, kas iekāpuši kredītu buma vilciena pēdējā vagonā, paspējuši uzlabot savu mājokļu lielumu vēl īsi pēc 2009. gada, tomēr pēdējo četru gadu laikā tālāka uzlabošanās nav notikusi. Kā vienu no šī procesa iesaldēšanās cēloņiem gribētu minēt visai neaktīvo hipotekāro kredīvēšanu, kura ir noteicošais jauna mājokļa iegādes iespēju dodošais faktors vairumam iedzīvotāju. Lai gan banku hipotekāro kredītu portfelis krītas jau septiņu gadu garumā, tomēr tieši pēdējā gada laikā kritums palēninājies, vienlaikus augot no jauna izsniegto kredītu apjomam.

Zināmu pozitīvu dinamiku mājokļu kredīvēšanā devusi gan „Altum” pirmā mājokļa valsts atbalsta programma ģimenēm ar bērniem, gan likumu sakārtošana „nolikto atslēgu” principa jautājumā un centieni risināt maksātspējas regulējumu. Ne tikai jaunizsniegto kredītu apjoms, bet arī Latvijas Bankas veiktās banku kredīvēšanas aptaujas rezultāti pērn norādīja uz mājokļa kredītu standartu un kredīvēšanas nosacījumu atvieglošanu un kredītu pieprasījuma kāpumu, ko veicinājis patērētāju konfidences pieaugums un uzkrājumu kāpums, kā arī mājokļu tirgus perspektīvas. Arī 2016. gada sākumā vairākas bankas gaida mājokļa kredītu pieprasījuma tālāku kāpumu. Šos vērtējumus balsta arī „DNB Latvijas barometra” aptauja - 38% aptaujāto sagaida nekustamo īpašumu cenu kāpumu, savukārt 10% - to, ka cilvēki vairāk ņems kredītus nekustamā īpašuma iegādei (2012. gadā – attiecīgi 33% un 6%).

Veroties nākotnē, jāmin 40% aptaujāto, kas tuvākā gada laikā plāno mainīt situāciju saistībā ar mājokli (2012. gadā tādu bija 32%). Lai gan lielākā daļa no tiem labiekārtos jau esošo mājokli, aptuveni 10% aptaujāto plāno aktivitātes

saistībā ar mājas vai dzīvokļa iegādi/būvi (2012. gadā tādu bija uz pusi mazāk). Šī varētu būt mājokļa kredītu mērķauditorija, kurai šie kredīti pakāpeniski jāpadara aizvien pieejamāki.

No vienas puses, nozīmīga sabiedrības daļa (23% respondentu) joprojām uzskata, ka hipotekārie kredīti kļuvuši grūtāk pieejami, un vien 5% - ka tie pieejami vieglāk. No otras puses, aug darba samaksa, aug arī iedzīvotāju uzkrājumi bankās (kopš 2012. gada tie palielinājušies par 1.3 mljrd. eiro jeb 30%), tātad palielinās iespēja pirmās iemaksas veikšanai, un mazinās aizņēmēja kredītrisks. Arī „DNB Latvijas barometra” pētījuma jautājums par ar mājokļa uzturēšanu saistīto izmaksu segšanu liecina, ka iedzīvotāju rocība uzlabojas – tātad pēc kārtējo izmaksu segšanas aizvien plašākam iedzīvotāju lokam iespējams padomāt par mājokļa uzlabošanu. Jau 37% respondentu spēj samaksāt par mājokļa uzturēšanu bez īpašām grūtībām, kas salīdzinājumā ar 16% 2009. gadā un 24% 2012. gadā ir visai krass pieaugums, vienlaikus samazinoties parādnieku īpatsvaram. Šie faktori varētu veicināt turpmāku hipotekāro kredītu pieejamības kāpumu, gan iedzīvotājiem aplēšot savu spēju aizņemties, gan bankām vērtējot kredītriska līmeni.

Vēl viens vērā ņemams apstāklis, kas var ietekmēt mājokļa kreditēšanas dinamiku, ir procentu likmes. 20% respondentu uzskata, ka vēl nav labākais laiks ņemt kredītu, jo likmes turpinās samazināties, bet tikai 9% - ka kredīts būtu jāņem jau tagad. Tātad to, kuri nogaida, ir divreiz vairāk nekā to, kuri gatavi aizņemties jau tagad – pluss tiem, kas sagaida kreditēšanas aktivizēšanos nākotnē. Vai šī nākotne pietuvojusies līdz ar Eiropas Centrālās bankas marta lēmumiem par turpmāku Eirosistēmas monetārās politikas mīkstināšanu, tostarp eiro bāzes likmes pazemināšanu līdz nulles līmenim, rādīs laiks.

Kaut gan situācija mājokļu jomā tieši kreditēšanas kontekstā joprojām zināmā mērā stagnē, gan faktiskie dati, gan komercbanku izteiktais vērtējums, gan arī marta „DNB Latvijas barometra” rezultāti liecina – pozitīvs pavērsiens ir sācies, un aktivitāte mājokļu sektorā atjaunojas. Līdz ar to nav vairs tālā nākotnē mērenas izaugsmes atgriešanās arī hipotekārajā kreditēšanā.

Aleksandra Strode, LNK Properties Dzīvojamo nekustamo īpašumu departamenta vadītāja

Visi kritēriji, protams, ir pakļauti ir klientu pirktspējai. Noteicošais faktors ir objekta cena (būtiska ir kopējā, nevis cena par kvadrātmetru), no kā arī izriet visi pārējie kritēriji. Tāpat ļoti svarīgas ir turpmākās izmaksas, kas ir saistītas ar nekustamā īpašuma objektu. Tās ir apsaimniekošanas izmaksas, komunālie maksājumi – to lielums un iespēja kontrolēt patēriņu. Nozīmīga ir objekta kadastrālā vērtība, kas tieši ietekmē nekustamā īpašuma nodokļa apmēru. Lielākajai daļai pircēju būtisks ir mājokļa lielums – prasība pēc noteikta telpu vai istabu skaita dzīvoklī, kas, protams, ietekmē cenu un apsaimniekošanas izmaksas. Ja potenciālajam pircējam ir noteikts budžets, kurā jāiekļaujas, tad, meklējot mājokli, svarīgi ir divi saistīti faktori – atrašanās vieta un apkārtējā infrastruktūra. Šajā gadījumā gan būtiski atšķiras rezidentu un nerezidentu izvēle. Nerezidenti vairāk pērk nekustamā īpašuma objektu kā investīciju objektu, tāpēc izvēlas prestižu vietu ar labi attīstītu infrastruktūru (tālāk no maģistrālēm, lieliem ceļiem, parku, mežu, jūras tuvumā vai pie vēsturiskām ielām, veikaliem u.t.t.) Turpretī rezidenti dzīvo šeit pastāvīgi, līdz ar to viņiem ir savs dzīves ritms, vēsture, savi ieradumi (skolas, bērnu dārzi, darbavieta, veikali, tuvinieki u.t.t.), kas arī ietekmē nekustamā īpašuma izvēles vietu.

Jāsaka, ka ar katru gadu klienti paliek aizvien zinošāki, ko mēs kā attīstītāji uztveram ļoti pozitīvi. Klienti aizvien labāk pārzina celtniecības un apdares materiālus, sildīšanas iekārtu specifiku, u.tml. Līdz ar to daudz vairāk tiek novērtēta būves kvalitāte. Iegādājoties dzīvokli jaunā būvē, klientam ir svarīgi, kas ir attīstītājs, cik drošs partneris, vai nepieciešamības gadījumā spēs nodrošināt garantijas darbus. Tiek vērtēts arī, cik profesionāls, drošs un godīgs ir apsaimniekotājs, vai nodrošina atbilstošu cenu.

Patlaban Rīga attīstās, un mainās tās robeža. Parādās jauni guļamrajoni – Skanstes rajons, Piņķi, Ķīpsala, Valdauči, Bulduri – tie rajoni, ko par pastāvīgo dzīvesvietu izvēlas vietējie iedzīvotāji. Šeit ir jaunas kvalitatīvas būves – droši attīstītāji, jauna infrastruktūra, patīkama atrašanās vieta, dzīvokļu uzturēšanas un apsaimniekošanas izmaksas ir caurspīdīgas.

Varu piekrist sabiedrības viedoklim, ka daudzveidība piedāvājumā ir liela, bet patiešām labu vietu piedāvājumā trūkst. Arī paši, plānojot jaunus projektus, domājam par cilvēkiem būtiskiem faktoriem (vieta, kvalitāte, energoefektivitāte, infrastruktūra, u.t.t.). Cenu līmenis ir atbilstošs pašlaik esošajām nodokļu likmēm, materiālu cenām, darbaspēka cenām, pat neņemot vērā zemes cenas Patlaban tirgu lielā mērā ietekmē lieli, pieredzējuši spēlētāji – „YIT”, „Merks”, „Saliena” un citi, kas piedāvā atbilstošu produktu, nodrošinot garantiju.

Runājot par īslaicīgam perspektīvām, gan jaunajos projektos, gan sērijveida dzīvokļos Rīgā beidzot ir stabilizējušās cenas, un paredzu, ka tas turpināsies arī tuvāko gadu laikā. Patlaban tirgū ir aptuveni 1500 jauno dzīvokļu, kuru realizācijai, pēc brokeru aģentūru aprēķiniem, ir nepieciešami 3 gadi. Tas ir salīdzinoši diezgan ilgs laiks. Pozitīvi tirgu ietekmē jauno ģimeņu atbalsta programma „Altum”. Savukārt uz nerezidentiem orientēto „premium” klases objektu tirdzniecību ģeopolitiskā situācija ietekmē negatīvi.

Dr. hist. Vita Zelče, LU Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas studiju nodaļas profesore

Šī aptaujas daļa sniedz informāciju par būtisku sociālo parādību – privātīpašuma kultūru. To Latvijā sagrava padomju okupācijas režīma īstenotā īpašuma nacionalizācija un striktie īpašuma piederības un ieguves ierobežojumi, kā arī tā ideoloģijas un propagandas audzinātais, pret privātīpašumu vērtais naids un nosodījums. Cilvēka tiesības uz privāto īpašumu tika atjaunotas tikai līdz ar Latvijas valstiskumu. Tādējādi pētījumā iegūtie rādītāji ļauj sekot arī privātīpašuma kultūras attīstībai.

Attieksme pret savu mājokli ir ne tikai būtisks cilvēka fiziskās labsajūtas rādītājs, bet arī liecība par viņa/viņas identitāti. Apmierinātība ar mājokli ļoti spilgti vēsta par cilvēku apmierinātību ar sevi un savu dzīvi. Tālab šā rādītāja pakāpeniskais un noturīgais kāpums arī vēsta par sabiedrības (iespējams, latentu) apmierinātību ar valsti, tās attīstības virzienu un sociālekonomisko situāciju, kā arī individuālo identitāšu stabilizēšanos un nostiprināšanos, cilvēku pašvērtības pieaugumu. Savukārt par samērā pozitīvu vai potenciāli pozitīvu skatu uz nākotni un sociālo stabilitāti liecina tas, ka liela daļa sabiedrības vēlas uzlabot savas dzīves apstākļus, veikt mājokļa remontu un labiekārtošanu. Jāteic, ka samērā mazs cilvēku skaits vēlas kardināli mainīt savus dzīves apstākļus (piemēram, pirt/īrēt lielāku mājokli, iegādāties privātmāju), kas apstiprina aptaujas 1. daļā “Indikatoru” pausto piesardzīgu un pesimistisko pasaules redzējumu.

Tādējādi 1. un 2. daļā apkopotie dati mijiedarbīgi liecina, ka Latvijas sabiedrības lielai daļai ir neskaidrs skats uz tagadni un nākotni, kā arī ir grūtības vērtēt un analizēt pašreizējo politisko, ekonomisko un sociālo situāciju un pieņemt lēmumus. Cilvēki ir gatavi spert nelielus soļus savas dzīves uzlabošanā (piemēram, veikt remontu), bet ir atturīgi lielāku dzīves uzdevumu izvirzīšanā. Lielas daļu cilvēku dzīves praktiskās stratēģijas un taktikas realitātē ir daudz spēcīgākas par viņu vērtēšanas un plānošanas prasmēm.

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1005 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (126 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 05.02.2016. līdz 17.02.2016.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas*	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 21.01.2016.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	32.9	32.7	32.7
Pierīga	18.5	18.1	18.1
Vidzeme	10.0	10.0	10.0
Kurzeme	12.9	12.8	12.8
Zemgale	12.7	12.1	12.1
Latgale	12.8	14.4	14.4

DZIMUMS

Vīrieši	44.7	47.8	47.8
Sievietes	55.3	52.2	52.2

TAUTĪBA

Latvieši	58.2	58.7	58.7
Citi	41.8	41.3	41.3

VECUMS

18 - 24 g.v.	10.8	10.3	10.3
25 - 34 g.v.	20.2	20.9	20.9
35 - 44 g.v.	16.6	18.9	18.9
45 - 54 g.v.	17.9	19.1	19.1
55 – 74 g.v.	34.4	30.8	30.8

STATUSS

Strādājošie	58.7	61.4
Nestrādājošie	41.3	38.6

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība	12.7	12.5
Vidējā, vidējā profesionālā	60.6	60.8
Augstākā	26.7	26.8

PILSONĪBA

LR pilsoņi	84.5	85.2
Respondenti bez LR pilsonības	15.5	14.8

*Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, tautība, dzimums, vecums.

„DNB Latvijas barometra” Nr.89 aptaujā izmantotā anketa

I DAĻA - INDIKATORI

N1. Vai, Jūsaprāt, situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā vai nepareizā virzienā?

Pareizā	1
Nepareizā	2
Grūti pateikt/ NA	8

N2. Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

Pilnībā apmierināts	1
Drīzāk apmierināts	2
Drīzāk neapmierināts	3
Pilnībā neapmierināts	4
Grūti pateikt/ NA	8

N3. Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N4. Vai, Jūsaprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

Uzlabojas	1
Pasliktinās	2
Nemainās	3
Grūti pateikt/ NA	8

N5. Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N6. Kā Jūs novērtētu savu/ savas ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N7. Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N8. Kādas, Jūsaprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsaprāt, tās ir...

Ļoti labas	1
Drīzāk labas	2
Viduvējas	3
Drīzāk sliktas	4
Ļoti sliktas	5
Grūti pateikt/ NA	8

II DAĻA – MĀJOKĻI

L1. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs esat apmierināts/-a ar savu pašreizējo mājokli 5 punktu skalā, kur „1” nozīmē „pilnīgi neapmierināts”, bet „5” – „pilnīgi apmierināts”!

		1 – pilnīgi neapmierināts	2	3	4	5 – pilnīgi apmierināts	Grūti pateikt/NA
1	Mājas kopējais stāvoklis (ēkas tehniskā kvalitāte, būvniecības kvalitāte)	1	2	3	4	5	8
2	Apkārtējā infrastruktūra (ceļi, sabiedriskā transporta, skolu, veikalu pieejamība u.c.)	1	2	3	4	5	8
3	Jūsu mājokļa (dzīvokļa, privātmājas) lielums	1	2	3	4	5	8
4	Apsaimniekotāja (mājas uzturētāja) darbs	1	2	3	4	5	8

L2. Domājot par mājokli, vai Jūs tuvāko 12 mēnešu laikā plānojat darīt kaut ko no minētā?

(Atzīmēt visus piemērotus variantus!)

Labiekārtot, remontēt pašreizējo mājokli	1
Pirkt/ ģrēt lielāku mājokli	2
Pirkt/ ģrēt mazāku mājokli	3
Pirkt/ ģrēt kvalitatīvāku mājokli (piem., labākā mājā, ar vairāk ērtībām u.c.)	4
Pirkt/ ģrēt lētāku mājokli (mazāka ģre, komunālie maksājumi)	5
Pirkt/ ģrēt mājokli, kas atrastos izdevīgākā vietā (tuvāk darbavietai, bērnu skolai u.tml.)	6
ģegādāties mājokli jaunuzceltā daudzdzīvokļu mājā	7
ģegādāties mājokli senāk celtā daudzdzīvokļu mājā	8
ģegādāties privātmāju/ mājokli privātmājā	9
Būvēt māju	10
Pārdot māju/ dzīvokli	11
Neplānoju darīt neko no minētā	12
Grūti pateikt/NA	98

L3. Kurš no šiem izteikumiem vislabāk apraksta Jūsu situāciju, runājot par Jūsu iespējām segt maksājumus par mājokļa uzturēšanu (ģre, komunālie maksājumi u.tml.)? Viena atbilde!

Netieku galā, jau tagad ģr parādi par mājokli	1
Pagaidām spēju nomaksāt, bet, visticamāk, ģrdz apkures sezonas beigām iekrāsies parādi	2
Domāju, ka spēšu nomaksāt, lai arī nāksies ekonomēt uz citām lietām	3
Varēšu samaksāt par mājokli bez ģpašām grūtībām	4
Grūti pateikt/NA	8

L4. Tiek pausti dažādi viedokļi par to, kas tuvāko 12 mēnešu laikā notiks nekustamo ģpašumu jomā Latvijā. Kuras no šīm prognozēm, Jūsaprāt, nākamā gada laikā piepildīsies? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

Nekustamo ģpašumu cenas kāps	1
Nekustamo ģpašumu cenas kritīsies	2
Nekustamo ģpašumu ģirgus kļūs aktīvāks (vairāk pirks un pārdos)	3
Dzīvojamās mājas tiks celtas vairāk	4
Cilvēki vairāk ņems kredģtus nekustamā ģpašuma iegādei	5
Nekas no šeit minētā	6
Grūti pateikt/NA	8

L5. Ja Jūs tagad vēlētos iegādāties mājokli, kas būtu 5 galvenie kritēriji?

(Izsniegt kartīti L5! Norādīt līdz 5 atbilžu variantiem!)

Mājas tehniskais stāvoklis, būvniecības kvalitāte	1
Tas, vai māja ir siltināta	2
Mazāks mājoklis nekā tagad	3
Lielāks mājoklis nekā tagad	4
Labā infrastruktūra (ceļi, sabiedriskā transporta, skolu, veikalu pieejamība u.c.)	5
Apsaimniekošanas, mājokļa uzturētāja darba kvalitāte	6
Drošība rajonā, kur atrodas mājoklis	7
Lai atrastos pēc iespējas tuvāk darba vietai	8
Lai atrastos pēc iespējas tuvāk kādu cilvēku (ģimenes locekļu, draugu) mājvietai	9
Vietas prestižs	10
Tas, kādi ir kaimiņi	11
Mājokļa labiekārtotība (pilnībā labiekārtots, ar visām ērtībām)	12
Apkārtējā ainava (skats pa logu)	13
Zema mājokļa (dzīvokļa) cena	14
Zemas mājokļa (dzīvokļa) izmaksas (maksājumi par uzturēšanu, komunālajiem maksājumiem)	15
Cits faktors (lūdzu, norādiet!).....	16
Grūti pateikt/NA	98

L6. Kā Jūs vērtējat pašreizējo piedāvājumu mājokļu (māju, dzīvokļu u.c.) tirgū?

		Labs	Vidējs	Slikts	Grūti pateikt/ NA
1	Mājokļu cenas	1	2	3	8
2	Mājokļu kvalitāte	1	2	3	8
3	Mājokļu piedāvājuma daudzveidīgums	1	2	3	8
4	Mājokļu piedāvājums vietās, kur cilvēki vēlētos iegādāties	1	2	3	8

L7. Kā Jūs vērtējat kopējo cenu līmeņa izmaiņas mājokļu tirgū pēdējo 3 gadu laikā?

Cenas ir pārmērīgi pieaugušas (tiek uzpūstas)	1
Cenas ir pieaugušas, bet adekvāti (atbilstoši vidējam algu līmenim, inflācijai)	2
Cenas būtiski nav mainījušās	3
Cenas ir samazinājušās	4
Grūti pateikt/NA	8

L8. Vai pēdējā gada laikā, Jūsprāt, hipotekāro kredītu pieejamība mājokļu iegādei ir kļuvusi vieglāka un, ja jā, kāpēc?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Ja atbild, ka ir vieglāk pieejami (atbildes 1-3), var atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Hipotekārie kredīti ir vieglāk pieejami, pateicoties vēsturiski nebijuši zemajam Euribor (starpbanku procentu likmei)	1
Hipotekārie kredīti ir vieglāk pieejami, pateicoties "Altum" mājokļu galvojumu programmai	2
Hipotekārie kredīti ir vieglāk pieejami cita iemesla dēļ (norādīt).....	3
Hipotekāro kredītu pieejamība nav mainījusies	4
Hipotekārie kredīti ir kļuvuši grūtāk pieejami	5
Grūti pateikt/ Neesmu par to interesējies/-usies	8

L9. Ņemot vērā hipotekāro kredītu likmes, cik izdevīgi, Jūsprāt, patlaban ir ņemt hipotekāro kredītu?

Patlaban ir labākais laiks, jo procentu likmes, visticamāk, pieaugs	1
Patlaban nav labākais laiks, jo procentu likmes, visticamāk, samazināsies	2
Grūti pateikt/NA	8

Papildu informācija:

Anita Irbīte

DNB bankas Korporatīvās komunikācijas vadītāja

Tālr. 26372678

e-pasts: anita.irbite@dnb.lv